

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle potilasvakuutuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle potilasvakuutuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 298/2018 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 70/2018 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtaja Hannu Ijäs, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Anna Kivimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- puheenjohtaja Juhani Kaivola, Potilasvahinkolautakunta
- lainsäädäntöjohtaja Asko Nio, Potilasvakuutuskeskus
- johtaja Lea Mäntyniemi, Finanssiala ry
- lakimies Hannele Pöyry, Suomen Lääkäriliitto ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- oikeusministeriö
- Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- Suomen Kuntaliitto
- Potilasvakuutuskeskus
- Finanssiala ry
- Hyvinvointiala HALI ry
- Invalidiliitto ry
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi potilasvakuutuslaki, jolla korvataan nykyinen potilasvahinkolaki. Lailla uudistettaisiin nykyisen potilasvakuutusta koskevan lainsäädännön rakenne kokonaisuudessaan. Tavoitteena on lisäksi poistaa eräitä lainsäädännössä ilmenneitä puutteita. Ehdotetut muutokset selkeyttäisivät ja osin parantaisivat vakuutuksenottajien sekä vahinkoa kärsineiden asemaa ja oikeuksia.

Esitys ei sisällä potilasvakuutuksen perusrakenteeseen, kuten soveltamisalaa, vakuuttamisvelvollisuuteen tai toimenpanoon, liittyviä merkittäviä muutoksia. Potilasvakuutuslaki koskisi, kuten potilasvahinkolaki nykyisin, Suomessa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneen henkilövahingon korvaamista potilasvakuutuksesta. Lain alueellista soveltamisalaa laajennettaisiin kuitenkin koskemaan eräissä erityistilanteissa myös Suomen rajojen ulkopuolella annettavaa hoitoa.

Korvattavia vahinkoja koskevaa sääntelyä laajennettaisiin siten, että kehoon asennettavista laitteista aiheutuva henkilövahinko korvattaisiin edellyttäen, että laite ei ole ollut niin turvallinen, kun on ollut aihetta olettaa. Lisäksi potilasvahingon vuoksi tarpeellinen ammatillinen kuntoutus tulisi korvattavaksi. Ehdotus ei sisällä muilta osin vahinkojen korvaamiseen liittyviä merkittäviä muutoksia. Korvausmenettelyä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin eräiltä osin. Lakiin lisättäisiin muun muassa säännös päätösten perustelemisesta.

Potilasvakuutuksen toimeenpanojärjestelmään ehdotetaan tehtäväksi lisäksi eräitä muutoksia, joiden tarkoituksena on muun muassa varmistaa lainsäädännön perustuslain mukaisuus.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Potilasvakuutuskeskuksesta. Laissa säädettäisiin vakuutusyhtiöiden velvollisuudesta kuulua keskuksen, keskuksen toiminnan rahoittamisesta ja hallinnosta. Potilasvakuutuslain ja vakuutusopimuslain keskinäistä soveltamisalaa selkeytettäisiin. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi liikennevakuutuslakia, työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, maatalousyrittäjien eläkelakia, julkisten alojen eläkelakia sekä vakuutusyhtiölakia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Potilasvakuutus on lakisääteinen vahinkovakuutus, jonka tarkoituksena on antaa kattava vakuutusturva Suomessa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneen potilasvahingoksi katsottavan henkilövahingon varalta. Samalla potilasvakuutus antaa vakuutusturvaa vahingon aiheuttajille heille mahdollisesti muutoin syntyvän vahingonkorvausvastuun varalta. Potilasvakuutuksen ottaminen on potilasvahinkolaissa (585/1986) säädetty pakolliseksi potilaan vakuutusturvan takaamiseksi. Vakuuttamisvelvollisuus on asetettu Suomessa terveyden- ja

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

sairaanhoidotoimintaa harjoittaville yhteisöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille, joilta peritävillä vakuutusmaksuilla rahoitetaan vahinkoa kärsineille maksettavat korvaukset.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi potilasvakuutuslaki, jolla korvataan nykyinen potilasvahinkolaki. Lailla uudistettaisiin nykyisen potilasvakuutusta koskevan lainsäädännön rakenne kokonaisuudessaan. Tavoitteena on lisäksi poistaa eräitä lainsäädännössä ilmenneitä puutteita. Esitys ei sisällä potilasvakuutuksen perusrakenteeseen, kuten soveltamisalaan, vakuuttamisvelvollisuuteen tai toimenpanoon, liittyviä merkittäviä muutoksia. Lainsäädännön alueellista soveltamisalaa laajennetaan kuitenkin koskemaan eräissä tilanteissa Suomen rajojen ulkopuolella annettavia hoitoja. Myös vahinkoja koskevaa sääntelyä laajennettaisiin siten, että kehoon asennettavista laitteista aiheutuvia henkilövahinkoja korvattaisiin silloin, kun kyseinen laite ei ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös laki Potilasvakuutuskeskuksesta. Laissa säädettäisiin vakuutusyhtiöiden velvollisuudesta kuulua keskuksen, keskuksen toiminnan rahoittamisesta ja hallinnosta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kannattaa esityksen tavoitteita lainsäädännön selkeyttämisestä ja pitää esityksessä ehdotettuja muutoksia perusteltuina.

Esityksen mukaan uusi potilasvakuutuslaki tulee voimaan vuonna 2021. Esityksessä on ennakoitu eduskunnan käsittelyssä olevaan maakuntien perustamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseen (maakunta- ja sote-uudistus) liittyvää lainsäädäntökokonaisuutta (HE 15/2017 vp, HE 16/2018 vp ja HE 52/2017 vp), vaikka lakiesitykset on kirjoitettu pääosin tavalla, joka tekee niiden käsittelyn ja hyväksymisen mahdolliseksi maakunta- ja sote-uudistuksesta riippumatta.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa PeVL 70/2018 vp (s. 5) katsonut, että valvonnan järjestämisestä ja valvontaviranomaisesta tulee säätää asianmukaisesti voimassa olevaan lainsäädäntöön nojautuen. Potilasvakuutuslakia koskevan 1. lakiehdotuksen 56 ja 58 §:n muuttaminen tämän mukaisesti on perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä. Lisäksi perustuslakivaliokunta on sääntelyn selkeyden vuoksi edellyttänyt, että lakiin ei oteta säännöksiä, jotka sisältävät viittauksia sote- ja maakuntauudistukseen liittyviin hallituksen esityksiin sisältyviin lakiehdotuksiin tai lakiehdotuksilla perustettaviksi tarkoitettuihin viranomaisiin.

Perustuslakivaliokunnan kannanottojen johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa muutettavaksi 1. lakiehdotuksen 1, 56 ja 58 §:ää niin, että niissä viitattaisiin voimassa olevaan lainsäädäntöön ja voimassa olevan lainsäädännön mukaisiin viranomaisiin.

Potilasvakuutuksen soveltamisala

Esityksen mukaan uusi potilasvakuutuslaki koskee 1 §:n 2 momentin mukaan Suomessa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneen henkilövahingon korvaamista potilasvakuutuksesta vastaavasti kuin potilasvahinkolaki nykyisin. Potilasvakuutuslakia sovelletaan kaikkeen Suomessa annettuun hoitoon riippumatta siitä, mikä on potilaan kansalaisuus tai

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

vakituinen asuinvaltio. Lain soveltaminen on rajattu Suomen aluerajojen sisälle eli Suomen maa-, ilma- ja merialueella annettuun terveyden- ja sairaanhoitoon. Esityksen mukaan Suomessa annetuksi hoidoksi katsotaan myös ne tilanteet, joissa Suomessa toimiva terveydenhuollon harjoittaja hankkii terveystalvuuksia ulkomailta tai konsultoi ulkomaista tahoa ilman, että potilaalla on iteenäinen hoitosuhde ulkomaille.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hyvänä, että esityksessä potilasvakuutuksen alueellista soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan potilaalle ulkomaille annettavaa hoitoa niissä tilanteissa, joissa potilaan hoito kuuluisi suomalaisen terveydenhuollon toimintayksikön järjestämisvastuulle ja ulkomaille annettu terveyden- ja sairaanhoito olisi välttämätöntä potilaan terveydentilan kannalta siksi, ettei vastaavaa hoitoa ole saatavilla Suomessa. Lakia sovellettaisiin myös tilanteisiin, joissa vahinko tapahtuu matkalla siirrettäessä potilas edellä mainituissa tilanteissa ulkomaille tai takaisin Suomeen hoidettavaksi. Tällainen vahinko olisi korvattava samoin edellytyksin kuin sairaankuljetuksen aikana Suomessa sattunut vahinko. Lain soveltamisen ulkopuolelle jäävät edelleen ne tilanteet, joissa potilas hakeutuu omatoimisesti hoitoon ulkomaille.

Hallituksen esityksen mukaan niin sanotun etälääketieteen piiriin kuuluvan hoidon on katsottu olevan potilasvahinkolain soveltamisalan piirissä vain silloin, kun sekä hoidonantaja että potilas ovat Suomessa. Etälääketieteellä tarkoitetaan terveydenhoidon ammattihenkilön ja potilaan välistä vuorovaikutusta, jossa hyödynnetään viestintäteknologian tarjoamia keinoja muun muassa tutkimuksessa, diagnoosien asettamisessa, hoidon toteuttamisessa ja lääkkeiden ottamisessa. Etälääketiede on kehittynyt erityisesti viestintäteknologisen kehityksen myötä.

Valiokunta pitää ongelmallisena sitä, että tiukka alueellinen soveltamisalan tulkinta jättäisi potilasvakuutuksen ulkopuolelle tilanteet, joissa joko potilas tai terveydenhuollon ammattihenkilö on satunnaisesti syystä ulkomaille ja hoitoprosessin yhtenä osana käytetään etäyhteyksiä, esimerkiksi jatkohoito-ohjeiden antamisessa puhelimitse tai sähköisten tietovälineiden avulla. Valiokunnan näkemyksen mukaan potilasvakuutuslakia koskevan 1. lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentissa säädetty soveltamisala mahdollistaa laveamman tulkinnan ilman, että pykälän sanamuotoa on tarvetta muuttaa. Valiokunnan näkemyksen mukaan tilanteet, joissa hoitosuhde on selkeästi muodostunut lain tarkoittamalla tavalla Suomessa rekisteröidylle palveluntuottajalle, mutta hoitokokonaisuuden aikana sattumanvaraisesti syistä joko potilas tai esimerkiksi lääkäri on tilapäisesti ulkomaille ja hoitoon otetaan kantaa etäyhteyksien välityksellä, kuuluvat myös 1 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan potilasvakuutuksen piiriin. Tällöin käsillä ei valiokunnan näkemyksen mukaan ole tilanne, jossa hoito olisi organisoitu kyseisen säännöksen vastaisesti ulkomaille annettavana hoitona. Muutoin tulkinta voisi johtaa potilaan kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen.

Valiokunta toteaa, että etälääketieteen käytön yleistymistä suhteessa potilasvakuutukseen tulee seurata ja tarvittaessa arvioida potilasvakuutuksen soveltamisalan muutostarpeita.

Korvausoikeuden edellytykset

Esityksessä ehdotetaan, että potilasvahinkojen korvaamisen sääntely säilyy pääosin nykyisenä. Potilasvahingon korvaamisen pääperiaatteena on edelleen, että vahinko on todennäköisesti aiheutunut tutkimuksesta, hoidosta tai muusta vastaavasta käsittelystä taikka sellaisen laiminlyönnistä. Hoitovahingon osalta edellytetään lisäksi, että kokenut terveydenhuollon ammattihenkilö olisi

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

tutkinut, hoitanut tai muutoin käsitellyt potilasta toisin ja siten todennäköisesti välttänyt vahingon.

Esityksen mukaan korvausta suoritetaan, kuten nykyisinkin, henkilövahingosta, jos on todennäköistä, että se on aiheutunut tutkimuksessa tai hoidossa käytetyn terveydenhuollon laitteen, välineen tai tarvikkeen viasta. Sillä, johtuuko laitteen turvallisuuspuute huollon ja kunnossapidon puutteellisuudesta vai itse laitteesta, ei ole merkitystä korvausvastuun syntymisen kannalta.

Esityksessä ehdotetaan, että potilasvakuutuksesta korvataan nykytilanteesta poiketen myös henkilövahinko, joka on aiheutunut terveydenhuollossa kokonaan tai osittain potilaan kehoon kiinteästi asennetun terveydenhuollon laitteen, kuten esimerkiksi tekonivelen, viasta. Valiokunta pitää potilasvakuutuksen laajentamista tältä osin erittäin perusteltuna vahinkoa kärsineen potilaan oikeusturvan parantamiseksi. Hallituksen esityksen mukaan potilaan on helpompi saada korvausta potilasvakuutuksesta kuin tuotevastuuvakuutuksesta. Lisäksi potilasvakuutuslain mukainen vastuu laitteen tai välineen viasta on laajempi kuin tuotevastuulain perusteella, koska potilasvakuutuksessa potilaalta ei edellytetä selonottovelvollisuutta esimerkiksi tuotteen markkinoinnista tai valmistajan käyttöohjeista.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että potilasvakuutuksesta korvataan myös potilasvahingon vuoksi tarpeellinen ammatillinen kuntoutus. Valiokunta pitää laajennusta perusteltuna, koska potilasvakuutus on myös ansiomenetyksen osalta ensisijainen korvausjärjestelmä työeläkelakeihin nähden. Potilasvakuutuksen ensisijaisuus suhteessa työeläkelakeihin perustuu vuoden 2017 alusta voimaantulleeseen eläkeuudistuksen yhteydessä toteutettuun lainmuutokseen, jossa toteutettiin potilasvakuutuksen osalta sama ensisijaisuusperiaate, joka on ollut voimassa työtaturma- ja ammattitautilainsäädännön ja liikennevakuutuslain mukaisissa korvauksissa suhteessa työeläkelätkien etuuksiin.

Esityksen mukaan potilasvakuutuksen soveltamisalan laajentuminen tulee todennäköisesti nostamaan potilasvakuutusmaksuja. Valiokunta toteaa, että uudistuksen vaikutusta vakuutusmaksujen tasoon tulee seurata.

Sairaanhoitokustannusten korvaaminen potilasvakuutuksesta

Potilasvakuutuksesta korvataan julkisen terveydenhuollon kustannuksista ainoastaan asiakasmaksulain mukaiset vahinkoa kärsineen maksettavaksi tulevat hoitopäivä-, toimenpide- tai käyntikohtaiset maksut. Vahingon aiheuttaja ei siten vastaa välillisestä vahingosta, kuten niistä julkiselle terveydenhuollolle aiheutuvista kustannuksista, joita asiakasmaksut eivät riitä kattamaan. Näin ollen potilasvahingosta aiheutuvat hyvinkin suuret sairaanhoitokustannukset voivat jäädä lähes kokonaan kohdistumatta siihen terveydenhuollon harjoittajaan, jonka aiheuttamasta vahingosta on kysymys. Asiakasmaksun ylittävä osuus vahingon julkiselle terveydenhuollolle aiheuttamista hoitokustannuksista jää katettavaksi verovaroista.

Liikennevakuutuksessa ja työtaturma- ja ammattitautivakuutuksessa on poikettu tästä periaatteesta vuoden 2005 alusta lukien toteutetun niin sanotun sairaanhoitokustannusten täyskustannusvastuun perusteella. Täyskustannusvastuu koskee Suomessa annettua sairaanhoitoa, ja se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi liikennevakuutuksessa moottoriajoneuvojen omistajat ja haltijat kus-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

tantavat tältä osin osan muutoin verovaroin katettavista julkisen terveydenhuollon kustannuksista.

Hallituksen esityksessä on arvioitu täyskustannusvastuun laajentamista myös potilasvakuutukseen. Täyskustannusvastuun toteuttamisella voitaisiin potilasvahingon kustannusvaikutus kohdistaa täysimääräisesti siihen vakuutukseen, jolla on vakuutettu se hoito, jonka yhteydessä potilasvahinko on aiheutunut. Täyskustannusvastuu lisäisi myös julkisen terveydenhuollon ja yksityisen terveydenhuollon kilpailuneutraaliutta. Toisaalta esityksessä todetaan, että täyskustannusvastaavuuteen siirtyminen nostaisi potilasvakuutuksesta maksettavien sairaanhoitokustannusten ja siten myös korvausvastuun määrää. Se aiheuttaisi myös hallinnollisia lisäkustannuksia, joita tulisi arvioida suhteessa muutoksesta saataviin hyötyihin. Esityksessä on arvioitu, että täyskustannusvastaavuuden tuomat hyödyt jäisivät siitä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia pienemmiksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että potilasvahingoista aiheutuvien sairaanhoitokustannusten kohdistumista seurataan ja arvioidaan jatkossa myös täyskustannusvastaavuuden käytönnoton mahdollisuuksia.

Vammaispalvelulain mukainen takautumisoikeus

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987, jäljempänä vammaispalvelulaki) 15 §:ssä säädetään kunnan oikeudesta saada korvausta vakuutuslaitokselta tilanteissa, joissa kunta on järjestänyt vammaiselle henkilölle palveluja, joiden kustannusten korvaamisesta vakuutuslaitos on vastuussa. Säännöksen perusteella kunnat voivat periä liikenne-, potilas- ja tapaturmavahingon seurauksena muun muassa vaikeasti vammautuneiden henkilöiden palveluasumisesta ja henkilökohtaisesta avusta aiheutuvat kustannukset liikenne-, potilas- ja tapaturmavakuutuksesta.

Hallituksen esityksen mukaan vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään niihin oikeutetuille vammaisille henkilöille tyypillisesti useita vuosikymmeniä. Tämän vuoksi kuntien vammaispalvelulain 15 §:ään perustuviin takaisinsaanteihin varautuminen nostaa vakuutusyhtiöiden korvausvastuuta ja lisää vastuun arviointiin vaikuttavaa epävarmuutta. Erityisen merkittävä tämä vaikutus on potilasvakuutuksessa, jossa vakuutusyhtiöiden maksutulo on työtapaturma- ja ammattitautivakuutukseen ja liikennevakuutukseen verrattuna pieni.

Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä vammaispalvelulaiksi sekä laeiksi sosiaalihuoltolain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 13 §:n muuttamisesta (HE 159/2018 vp) ehdotetaan, että nykyiseen vammaispalvelulakiin perustuva takautumisoikeus poistettaisiin potilasvahinkolain mukaisten korvausten osalta. Koska kyseinen esitys on edelleen eduskunnan käsiteltävänä, sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa muutettavaksi voimassa olevan vammaispalvelulain 15 §:ää siten, että kuntien takautumisoikeus potilasvakuutuslain mukaisten korvausten osalta poistetaan. Muutos tehdään potilasvakuutuksen erityispiirteiden vuoksi, eikä sillä ole vaikutusta vastaavaan takautumisoikeuteen liikennevakuutuslain tai työ- ja ammattitautilain mukaisiin vakuutuksiin. Muutos ehdotetaan tehtäväksi siten, että se koskee myös ennen lain voimaantuloa sattuneiden vahinkojen perusteella annettuja vammaispalveluja, jos takautumisvaadetta ei ole tehty ennen lain voimaantuloa.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Muut huomiot

Oikeusturva

Esityksen potilasvakuutuslakia koskevan 1. lakiehdotuksen 54 §:ssä säädetään korvausasian käsittelystä tuomioistuimessa. Kyseisen säännöksen 2 momentissa rajataan tuomioistuimen mahdollisuutta käsitellä asiaa. Säännöksen mukaan korvausvaatimusta ei voida tutkia, ellei Potilasvakuutuskeskus ole kieltäytynyt suorittamasta vaadittua vahingonkorvausta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (s. 2—3) katsonut, että lakiehdotuksen 54 § rajoittaa perustuslain 21 §:n mukaista oikeusturvaa.

Esityksen perustelujen mukaan säännös on tarpeen potilasvakuutuksen ensisijaisuuden varmistamiseksi suhteessa vahingon aiheuttajan vahingonkorvausvastuuseen. Säännöksen perusteluissa todetaan, että jos vahingon aiheuttaneelta vaaditaan tuomioistuimessa korvausta muulla perusteella kuin tämän lain nojalla potilasvakuutuksesta korvattavan vahingon johdosta, korvausvaatimusta ei voitaisi pykälän mukaan tutkia siltä osin kuin se koskee tällaista vahinkoa, ellei näytetä, että Potilasvakuutuskeskus on kieltäytynyt suorittamasta vaadittua vahingonkorvausta. Muulla perusteella tarkoitettaisiin esimerkiksi vahingonkorvauslakia. Potilasvakuutuskeskuksen kieltäytyminen voitaisiin osoittaa asiassa annetulla kielteisellä korvauspäätöksellä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että vastaava säännös on liikennevakuutuslaissa, jonka 80 §:n 2 momentin mukaan korvausvaatimusta ei voida tutkia, ellei näytetä, että vakuutusyhtiö, joka on vastuussa vahingosta, on kieltäytynyt suorittamasta vaadittua vahingonkorvausta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan potilasvakuutuksen ensisijaisuuden turvaaminen ei edellytä tällaista rajoitusta ja Potilasvakuutuskeskuksen näkökohtien huomioiminen voidaan turvata myös edellyttämällä, että Potilasvakuutuskeskusta kuullaan potilasvahinkoasian käsittelyssä tuomioistuimessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että säännöksen uudelleen kirjoittaminen perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla vaatii huolellista jatkovalmistelua. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, ettei kyseistä säännöstä oteta tässä vaiheessa uuteen potilasvakuutuslakiin. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee jatkovalmistelussa selvittää, miten sääntely toteutetaan siten, että se täyttää perustuslakivaliokunnan lausunnossa asetetut vaatimukset.

Automatisoidut päätökset

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 60 §:ssä säädetään automaattisista päätöksistä. Säännösehdotuksen mukaan Potilasvakuutuskeskuksella on tämän lain toimeenpanossa oikeus tehdä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä tietosuojasetus, 22 artiklan 1 kohdan mukaisia automaattisia päätöksiä, jos automaattisen päätöksen antaminen on käsiteltävänä olevan asian laatu ja laajuus sekä tämän lain ja hyvän hallinnon vaatimukset huomioon ottaen mahdollista.

Perustuslakivaliokunta toteaa esityksestä antamassaan lausunnossa (s. 3—4) että esityksen säätämisyjärjestysperusteluiden (s. 115) mukaan automaattisten päätösten sallimisen keskeisenä tavoit-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

teena on toimeenpanon tehostaminen ja automaattisten päätösten sallimiselle katsotaan olevan hyväksyttävät ja painavat perusteet. Perustelujen mukaan kansallisessa lainsäädännössä on tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla säädetty asianmukaisista toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojaamiseksi. Rekisteröidyn oikeuksia turvataan muun muassa hyvän hallinnon vaatimuksilla ja muutoksenhakuoikeudella. Perustuslakivaliokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä varmistua, että ehdotettu sääntely ei ole ristiriidassa tietosuoja-asetuksen kanssa.

Perustuslakivaliokunta viittaa lausunnossaan aikaisempaan lausuntoonsa (PeVL 62/2018 vp, s. 6–9), jossa se on arvioinut säännösehdotusta automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja katsonut, että automaattisen päätöksenteon sääntely on henkilötietojen suojaan liittyvien kysymysten ohella merkityksellistä erityisesti perustuslain 21 §:ssä turvattujen hyvän hallinnon periaatteiden ja 118 §:ssä säädetyn virkavastuun kannalta. Perustuslakivaliokunnalla ei ole sinänsä huomauttamista hallituksen esityksessä kuvattuihin päätöksenteon automatisoinnin päämääriin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että päätöksenteon perustuminen automaattiseen käsittelyyn on säännöksen mukaan mahdollista vain, jos automaattisen päätöksen antaminen on käsiteltävänä olevan asian laatu ja laajuus sekä tämän lain ja hyvän hallinnon vaatimukset huomioon ottaen mahdollista.

Ehdotetussa laissa ei perustuslakivaliokunnan mukaan kuitenkaan säädettäisi yksityiskohtaisesti siitä, missä tilanteissa tai mihin asiaryhmiin liittyviä päätöksiä olisi mahdollista käsitellä täysin automaattisesti. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelyä on välttämätöntä täsmentää. Säännöksessä on säänneltävä ehdotettua täsmällisemmin, millaisin perustein asioita voidaan valikoida automaattisen päätöksenteon piiriin. Valiokunta painottaa myös sitä, että ehdotetulla säännöksellä ei ole tarkoitettu poikettavan hallintolain säännöksistä esimerkiksi asianosaisen kuulemisen osalta. Perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvattuun hyvään hallintoon kuuluu esimerkiksi oikeus tulla kuulluksi. Valiokunnan mukaan sääntelyä tulee täsmentää myös suhteessa hallintolakiin. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt perustuslain 21 §:n ja julkisen vallan käytön lakiperustaisuuden näkökulmasta huomiota siihen, ettei automaattisessa päätöksenteossa massaluonteisessaakaan toiminnassa saa vaarantaa hyvän hallinnon vaatimuksia tai asianosaisen oikeusturvaa (PeVL 49/2017 vp, s. 5, PeVL 35/2005 vp, s. 2/I). Perustuslakivaliokunnan mukaan erityistä huomiota on kiinnitettävä myös oikeusturvan merkitykseen asiassa. Automatisoituja yksittäispäätöksiä koskevan sääntelyn täsmentäminen lakiehdotuksen 60 §:ssä on perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta toistaa potilasvakuutuslakia koskevassa lausunnossaan käsityksensä siitä (PeVL 70/2018 vp), että valtioneuvoston on syytä tehdä selvitys siitä, millä tavoin automatisoidun hallintomenettelyn ja päätöksenteon sääntely oikeusministeriön valmisteluvastuulle kuuluvissa yleislaeissa täyttää hallinnon lainalaisuuden, julkisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvien hallinnon oikeusperiaatteiden asettamia vaatimuksia sekä turvaa oikeusturvan ja virkamiesten virkavastuun asianmukaisen toteutumisen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys HE 52/2018 vp sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta, jossa on käsitelty ja perusteltu automaattisten päätösten käyttöä koko sosiaaliturva-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

ja vakuutuslainsäädännön toimeenpanossa. Esitys sisältää myös ehdotuksen automaattisia päätöksiä koskevan uuden 10 c §:n lisäämisestä voimassa olevaan potilasvahinkolakiin. Esityksessä on muun muassa todettu, että lakisääteisessä toiminnassa automaattiset päätökset olisivat siten käytännössä sallittuja siltä osin kuin ne ovat asioiden laatuun ja laajuuteen nähden mahdollisia. Esityksessä todetaan, että lainsäädännössä on mahdotonta yksityiskohtaisesti säätää niistä asiarhymistä, joissa päätöksiä voidaan tehdä automaattisesti, sillä tietotekniikan kehitys voi laajentaa automaattisen käsittelyn käyttöalaa.

Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä HE 52/2018 vp lausunnon PeVL 78/2018 vp, jossa se on pitänyt automatisoituja yksittäispäätöksiä koskevan sääntelyn täsmentämistä edellytyksenä sille, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan Potilasvakuutuskeskus ei tee tällä hetkellä automaattisia päätöksiä. Säännöksen tarkoituksena on antaa Potilasvakuutuskeskukselle mahdollisuus tulevaisuudessa tehdä automaattisia päätöksiä. Automaattiset päätökset koskivat käytännössä sellaisia vahinkoa kärsineiden korvausvaatimuksia, jotka olisivat myönteisiä ja perustuisivat suoraan esitettyyn laskuun tai ilmoitukseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja toteaa, että automaattista päätöksentekoa koskevaa säännöstä ei ole tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista ottaa potilasvakuutuslakiin, kun hallituksen esityksen HE 52/2018 vp käsittely on vielä kesken eduskunnassa. Säännöksen tarkentaminen vaatii huolellista valmistelua, eikä sille ole tällä hetkellä välitöntä tarvetta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että kyseistä säännöstä ei tässä vaiheessa oteta ehdotettuun lakiin. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee jatkovalmistelussa selvittää huolellisesti kyseisen sääntelyn tarve sekä se, miten sääntely toteutetaan siten, että se täyttää perustuslakivaliokunnan lausunnossa asetetut vaatimukset.

Rekisteröidyn oikeuden rajaaminen

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 61 §:ssä ehdotetaan rajattavaksi rekisteröidylle tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä rajoitusoikeutta. Rekisteröidyn oikeuden rajoittaminen koskee tietosuojasetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, jonka mukaan käsittelyä rajoitetaan, jos rekisteröity on kiistänyt henkilötietojen paikkansa pitävyyden. Rekisteröidyllä ei 61 §:n mukaan ole tietosuojasetuksen mukaista oikeutta siihen, että Potilasvakuutuskeskuksen tulee rajoittaa henkilötietojen käsittelyä, jos rekisteröidyn vaatimus on ilmeisen perusteeton. Rekisteröidyn oikeuden rajaamista sovelletaan silloin, kun Potilasvakuutuskeskus hoitaa tämän lain mukaista tehtävää.

Rekisteröidyn oikeuksia on tietosuojasetuksen mukaan mahdollista rajoittaa, jos rajoittaminen toteutetaan tietosuojasetuksen 23 artiklassa tarkoitettulla tavalla ja siinä säädetyin edellytyksin. Rajoituksessa tulee noudattaa keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja sen tulee olla demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata jokin tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa luetelluista seikoista.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ei ole arvioitu ehdotetun rajoituksen tietosuojasetuksen 23 artiklassa säädettyjä perusteita ja niiden täyttymistä. Tästä syystä valiokunta toteaa ehdotettuun 61 §:ään liittyen seuraavaa.

Tietosuojasetuksen 23 artiklan perusteella 18 artiklassa säädettyä rekisteröidyn oikeutta voidaan rajoittaa kansallisella lainsäädännöllä tietyin edellytyksin. Artiklan mukaan rekisteröidyn oikeutta voidaan rajoittaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide, jotta voidaan taata jokin artiklassa lueteltu tarkoitus. Tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan perusteella tällainen tarkoitus voi olla muun muassa jäsenvaltion yleiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite, kuten sosiaaliturva.

Potilasvakuutuksesta maksettavat korvaukset ovat lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvia. Potilasvakuutuksen toimeenpanossa etuuden hakija, vakuutuksen ottaja tai muu korvauksen saaja eli rekisteröity voi kiistää häntä koskevan henkilötiedon, esimerkiksi terveydentilaa, työansioita tai vahinkotapahtuman olosuhteita koskevan tiedon. Käsittelyn rajoittaminen voisi johtaa siihen, että potilasvahinkoasiassa ei voitaisi käsitellä ja esimerkiksi sen johdosta maksettavia lakisääteisiä etuuksia ei voitaisi myöntää tai maksaa. Korvauksenhakijan kiistäessä päätöksen perusteena olevien terveys- tai ansiotietojen paikkansapitävyyden ja vaatiessa käsittelyn rajoittamista ei hänelle voitaisi antaa lainkaan päätöstä ennen kuin tietojen paikkansapitävyys olisi varmistettu. Potilasvakuutuksen toimeenpanon kannalta on ongelmallista, jos oikeutta voidaan perusteettomasti käyttää lakisääteisen toiminnan viivästyttämiseen tai estämiseen. Vaatimalla perusteettomasti käsittelyn rajoittamista etuudenhakija voisi esimerkiksi lykätä kielteisen päätöksen antamista potilasvahinkoasiassa. Rekisteröidyn kannalta tällainen vaatimus voisi johtaa hänen etujensa vastaiseen lopputulokseen. Jos Potilasvakuutuskeskus ei saisi käsitellä hänen tietojaan eikä antaa min-käänlaista päätöstä korvausasiassa ennen tietojen oikeellisuuden varmistamista, voisi rekisteröity jäädä esimerkiksi ilman toimeentuloa. Lisäksi käsittelyn rajoittaminen voisi haitata etuuksien ensisijaisuusjärjestyksen toteutumista esimerkiksi eri korvausjärjestelmien välisessä suhteessa.

Valiokunnan näkemyksen mukaan rekisteröidyn oikeutta käsittelyn rajoittamiseen on tarpeen rajoittaa tältä osin kansallisella lainsäädännöllä. Ehdotettua rajoitusta voidaan siten pitää välttämättömänä ja oikeasuhteisena toimenpiteenä tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan perusteella, eikä rajoitus uhkaa rekisteröidyn perusoikeuksia. Potilasvakuutuskeskuksen korvausasioiden käsittelyyn sovelletaan hallintolakia, minkä lisäksi 68 §:ssä on erikseen säädetty virkavastuusta. Potilasvakuutuslain muutoksenhakukeinot toimivat rekisteröidyn oikeusturvan takeina, kun rekisteröidyltä evätään mahdollisuus tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Rekisteröidyn oikeuden rajaaminen ei poista rekisterinpitäjän velvollisuutta selvittää väitettä henkilötietojen paikkansapitävyydestä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Potilasvakuutuslaki (1. lakiehdotus)

1 §. Lain soveltamisala. Pykälän 2 momentissa säädetään potilasvakuutuslain alueellisesta soveltamisalasta. Nykytilan mukaisesti laki koskee pääsääntöisesti vain Suomessa annettua tervey-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

den- ja sairaanhoitoa. Hoito on annettu Suomessa silloin, kun hoitotoimenpide tehdään Suomen valtion maa-, ilma- tai merialueella tai hoidon laiminlyönti liittyy Suomen maa- ja merialueella annettuun hoitokokonaisuuteen.

Säännöksen perustelujen mukaan niin sanotun etälääketieteen piiriin kuuluvan hoidon on katsottu olevan potilasvakuutuksen piirissä vain silloin, kun sekä hoidonantaja että potilas ovat Suomessa. Valiokunnan näkemyksen mukaan 1 §:n 2 momentissa säädetty soveltamisala mahdollistaa laiveamman tulkinnan ilman, että pykälän sanamuotoa on tarvetta muuttaa. Valiokunnan näkemyksen mukaan tilanteet, joissa hoitosuhde on selkeästi muodostunut lain tarkoittamalla tavalla Suomessa rekisteröidylle palveluntuottajalle, mutta hoitokokonaisuuden aikana sattumanvaraisista syistä joko potilas tai esimerkiksi lääkäri on tilapäisesti ulkomailla ja hoitoon otetaan kantaa etäyhteyksien välityksellä, kuuluvat myös 1 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan potilasvakuutuksen piiriin. Tällöin käsillä ei valiokunnan näkemyksen mukaan ole tilanne, jossa hoito olisi organisoitu kyseisen säännöksen vastaisesti ulkomailla annettavana hoitona.

Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi pykälän 2 momenttiin otettavalla säännöksellä myös terveyden- ja sairaanhoitoon, jos palvelun tuottaja järjestää ja hankkii ulkomailta maakunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan hoidon. Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan PeVL 70/2018 vp, että säännökseen ei tule ottaa viittausta sote- ja maakuntauudistukseen liittyviin hallituksen esityksiin sisältyviin lakiehdotuksiin ja säännöksen viittaus tulisi muuttaa kohdistumaan voimassa olevan lain vastaavaan säännökseen. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa muutettavaksi lakiehdotuksen 1 §:n 2 momenttia niin, että siinä viitattaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon tuottamisesta annetun lain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetun palvelun tuottajan sijasta julkisen terveydenhuollon yksikköön, joka päättää järjestää kansanterveyslaissa (66/1972) ja erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989) säädetyn kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvan hoidon ulkomailla.

4 §. Vakuutusopimuslain soveltaminen. Pykälässä luetellaan kaikki ne vakuutusopimuslain säännökset, joita sovelletaan potilasvakuutukseen. Valiokunta ehdottaa muutettavaksi pykälää niin, että viittaus vakuutusopimuslain 9 §:ään poistetaan, koska kyseistä pykälää on tarkoitus soveltaa ryhmävakuutukseen.

12 §. Vakuutuksenottajan oikeus irtisanoa vakuutus. Pykälässä säädetään vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus. Pykälän 1 momentissa todetaan, että sellaisen vakuutuksenottajan, joka on velvollinen rekisteröitymään sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta annetun lain tarkoittamaan palvelun tuottajien rekisteriin, on liitettävä irtisanomisilmoitukseen todistus uuden vakuutuksen ottamisesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Jos vakuutuksenottaja harjoittaa yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 4 §:n mukaista luvanvaraista toimintaa, irtisanomisilmoitukseen on liitettävä todistus uuden vakuutuksen ottamisesta.

21 §. Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen. Pykälässä säädetään vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määräämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan vakuuttamisvelvollisella olisi hallintolainkäyttölain (566/1996) mukaisesti mahdollisuus hakea muutosta Valtiokonttorin tekemään päätökseen. Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen HE 29/2018 vp sisältyvän lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Valio-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

kunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttia muutetaan niin, että päätökseen voi hakea muutosta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään. Viitattaessa lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säännös valitusluvasta tulee tarpeettomaksi, koska valituslupa on pääsääntönä uudessa laissa.

24 §. Korvauksen määrääminen. Pykälän 5 momentin perusteella sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan henkilövahingon johdosta suoritettavan jatkuvan korvauksen asemasta maksettavan kertakaikkisen korvauksen laskemisperusteet. Pykälän perustelujen mukaan asetuksessa esitetään ne kaavat, joiden perusteella kertakorvauksena maksettava euromäärä voidaan laskea. Perustelujen mukaan asetusta annettaessa otatetaan huomioon se, mitä 4 momentissa on säädetty. Asetuksella ei siten anneta määräyksiä siitä, milloin korvaus voitaisiin maksaa kertakaikkisena, vaan nämä edellytykset määräytyisivät ansionmenetykskorvauksen osalta nyt ehdotettavan 3 momentin ja muutoin vahingonkorvauslain 5 luvun 7 §:n perusteella.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että 24 §:n 5 momentin asetuksenantovaltuutus on avoin ja sen suhde lakiehdotuksen asiaa koskevaan perussäännökseen jää epäselväksi säännöksen perusteella ja säännöstä tulee täsmentää.

Potilasvakuutuslain perusteella maksetaan jatkuvia korvauksia, tyypillisesti korvauksensaajan koko jäljellä olevan eliniän ajan. Ehdotetun 24 §:n 3 momentin mukaan ansionmenetyksen tai elatuksen menetyksen johdosta suoritettavan jatkuvan korvauksen sijasta voidaan maksaa kertakaikkista pääoma-arvoa vastaava korvaus vain erityisen painavasta syystä.

Kun jatkuva korvaus muutetaan kertasuorituksiksi, ovat kertasuorituksen määrään vaikuttavia tekijöitä se todennäköisyys, millä korvausta saava henkilö on hengissä kunakin tulevaisuuden maksuajankohtana, ja korkotekijä, jolla mahdollisen tulevan suorituksen nykyarvo lasketaan. Näistä asioista säädetään 24 §:n 4 momentissa. Kyseisen momentin mukaan kertakaikkinen korvaus lasketaan jatkuvan korvauksen pääoma-arvoa vastaavaksi määräksi käyttäen pääoma-arvon laskentaperusteena julkisten tilastojen perusteella tehtyä arviota kuhunkin ikä- ja syntymävuosiluokkaan kuuluvien henkilöiden odotettavissa olevasta elinajasta ja korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta.

Valiokunta ehdottaa 24 §:n 5 momentin täsmentämistä perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti siten, että 24 §:n 5 momenttia täsmennetään viittauksella edeltävään 4 momenttiin, jolloin asetuksella säädettävät laskuperusteet ilmenevät pykälän 4 momentista.

46 §. Potilasvakuutuskeskuksen takautumisoikeus vahingonaiheuttajaa kohtaan. Pykälässä oleva viittaus vammaispalvelulakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi voimassa olevaan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettuun lakiin.

54 §. Korvausasian käsittely tuomioistuimessa. Pykälän tarkoituksena on varmistaa potilasvakuutuksen ensisijaisuus suhteessa vahingon aiheuttajan vahingonkorvausvastuuseen. Jos vahingon aiheuttaneelta vaaditaan tuomioistuimessa korvausta potilaalle terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutuneen henkilövahingon johdosta, korvausvaatimusta ei voida tutkia siltä osin kuin se koskee tällaista vahinkoa, ellei näytetä, että Potilasvakuutuskeskus on kieltäytynyt suorittamasta vaadittua vahingonkorvausta.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että ehdotuksen 54 §:ssä rajataan tuomioistuimen mahdollisuutta käsitellä asiaa, mikä rajoittaa perustuslain 21 §:n mukaista oikeusturvaa. Perustuslakivaliokunta toteaa, ettei potilasvakuutuksen ensisijaisuuden turvaaminen edellytä tällaista rajoitusta ja Potilasvakuutuskeskuksen näkökohtien turvaaminen voidaan turvata myös Potilasvakuutuskeskuksen kuulemisella potilasvahinkoasian käsittelyssä tuomioistuimessa. Säännöstä tulisi muuttaa tämän mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että säännöksen uudelleen kirjoittaminen vaatii huolellista valmistelua, ja ehdottaa, että kyseistä säännöstä ei otettaisi tässä vaiheessa uuteen lakiin.

Pykälänumerointi. Lakiesityksen 54 §:n poistamisen johdosta pykälänumerointi muuttuu siten, että hallituksen esityksen mukaiset 55—59 § muuttuvat 54—58 §:ksi.

55 §. Potilasvakuutuskeskuksen oikeus saada virka-apua. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että säännöstä tulisi muuttaa niin, että valvonnan järjestämisestä ja valvontaviranomaisesta säädetään asianmukaisesti voimassa olevaan lainsäädäntöön viitaten. Perustusvaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin Valtion lupa- ja valvontaviraston sijasta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon ja aluehallintovirastoihin.

Muutetun pykälänumeroinnin vuoksi muutetaan säännöksen sisältämä pykäläviittaus.

57 §. Potilasvakuutuskeskuksen ilmoitusoikeus. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että säännöstä tulee muuttaa niin, että valvonnan järjestämisestä ja valvontaviranomaisesta säädetään asianmukaisesti voimassa olevaan lainsäädäntöön viitaten. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin Valtion lupa- ja valvontaviraston sijasta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon ja aluehallintovirastoihin.

60 §. Automaattiset päätökset. Pykälässä säädetään Potilasvakuutuskeskuksen oikeudesta tehdä tietosuojasetuksessa tarkoitettuja automaattisia päätöksiä potilasvakuutuslain toimeenpanossa. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että automaattisen päätöksenteon sääntely on henkilötietojen suojaan liittyvien kysymysten ohella merkityksellistä erityisesti perustuslaissa turvattujen hyvän hallinnon periaatteiden ja virkavastuun kannalta. Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyä on välttämätöntä täsmentää muun muassa sen osalta, millaisin perustein asioita voidaan valikoida automaattisen päätöksenteon piiriin. Myös oikeusturvaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Lisäksi perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota hallinnon lainalaisuusperiaatteeseen.

Potilasvakuutuskeskus ei tee tällä hetkellä automaattisia päätöksiä. Säännöksen tarkoituksena on antaa Potilasvakuutuskeskukselle mahdollisuus tulevaisuudessa tehdä automaattisia päätöksiä. Automaattisten päätösten käyttöä tietosuojasetuksen edellyttämällä tavalla sekä automaattiseen päätöksentekoon liittyvää problematiikkaa on käsitelty sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön toimeenpanoon liittyvässä esityksessä HE 52/2018 vp, josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon ja joka on edelleen eduskunnan käsiteltävänä.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että säännöksen tarkentaminen perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla vaatii huolellista valmistelua. Koska säännökselle ei ole tällä hetkellä tarvetta, valiokunta ehdottaa, että säännös poistetaan lakiehdotuksesta.

Pykälänumerointi. Lakiesityksen 60 §:n poistamisen johdosta pykälänumerointi muuttuu siten, että hallituksen esityksen mukaiset 60—72 § muuttuvat 59—70 §:ksi.

63 §. Vakuutusyhtiön selvitystila ja konkurssi. Muutetun pykälänumeroinnin vuoksi muutetaan 3 momentin sisältämä pykäläviittaus.

70 §. Siirtymäsäännökset. Muutetun pykälänumeroinnin vuoksi muutetaan 3 momentin sisältämät pykäläviittaukset.

Laki Potilasvakuutuskeskuksesta (2. lakiehdotus)

5 §. Palvelumaksut. Potilasvakuutuslain muutetun pykälänumeroinnin vuoksi muutetaan säännöksen sisältämä pykäläviittaus.

16 §. Aktuaaritoiminto. Potilasvakuutuslain muutetun pykälänumeroinnin vuoksi muutetaan säännöksen sisältämä pykäläviittaus.

19 §. Hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus. Potilasvakuutuslain muutetun pykälänumeroinnin vuoksi muutetaan säännöksen sisältämä pykäläviittaus.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 15 §:n muuttamisesta (11. lakiehdotus)

15 §. Vakuutuslaitoksen korvaus. Pykälässä säädetään kunnan oikeudesta saada korvausta vakuutuslaitokselta tilanteissa, joissa kunta on järjestänyt vammaiselle henkilölle palveluja, joiden kustannusten korvaamisesta vakuutuslaitos on vastuussa. Säännöksen perusteella kunnat ovat voineet periä liikenne-, potilas- ja tapaturmavahingon seurauksena muun muassa vaikeasti vammautuneiden henkilöiden palveluasumisesta ja henkilökohtaisesta avusta aiheutuvat kustannukset liikenne-, potilas- ja tapaturmavakuutuksesta.

Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esitykseen HE 159/2018 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen 25 §:ssä ehdotetaan, että maakunnalla ei olisi takautumisoikeutta potilasvakuutuksen osalta. Maakunnan oikeus takaisinsaantiin vakuutuslaitokselta koskisi vastaavasti niitä ehdotetun lain mukaisia palveluja, joita maakunta on järjestänyt vammaiselle henkilölle ja jotka vakuutuslainsäädäntö kattaisi.

Koska edellä mainittu hallituksen esitys on edelleen eduskunnan käsiteltävänä, valiokunta ehdottaa, että voimassa olevan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 15 §:n 1 momenttia muutetaan niin, että kunnalla ei ole takautumisoikeutta potilasvakuutukseen. Lisäksi pykälän 1 momentissa olevat lakiviittaukset muutetaan vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi toimeentulotuesta annettuun lakiin. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

uusi 3 momentti, jossa säädetään takaisinperintää koskevan hakemuksen tekemisestä. Hakemus on tehtävä hallinto-oikeudelle kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitoksen korvaus on maksettu.

Voimaantulosäännös. Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2021. Siirtymäsäännöksessä ehdotetaan, että laki koskee myös ennen lain voimaantuloa sattuneiden vahinkojen perusteella annettuja vammaispalveluja, jos takautumisvaadetta ei ole tehty ennen lain voimaantuloa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 298/2018 vp sisältyvän 3.—10. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 298/2018 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy uuden 11. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Potilasvakuutuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneen henkilövahingon korvaamisesta potilasvakuutuksesta.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Lakia sovelletaan Suomessa annettuun terveyden- ja sairaanhoitoon sekä ulkomailla annettuun terveyden- ja sairaanhoitoon, jos julkisen terveydenhuollon yksikkö päättää järjestää kansanterveyslaissa (66/1972) ja erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989) säädetyn kunnan järjestämistä vastuuseen kuuluvan hoidon ulkomailla ja se on potilaan terveydentilan kannalta välttämätöntä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vakuutuksenottajalla* sitä, joka on tehnyt vakuutusyhtiön kanssa vakuutus sopimuksen;
  - 2) *vakuutetulla* sitä, jonka hyväksi vakuutus on voimassa;
  - 3) *ryhmävakuutuksella* vakuutusta, jossa vakuutettuina ovat tai voivat olla vakuutus sopimuksessa mainitun ryhmän jäsenet;
  - 4) *terveydenhuollon ammattihenkilöllä* terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) 2 §:ssä tarkoitettua henkilöä;
  - 5) *terveydenhuollon toimintayksiköllä* potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua terveydenhuollon toimintayksikköä;
  - 6) terveyden- ja sairaanhoidolla:
    - a) potilaan terveydentilan määrittämiseksi sekä hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä taikka muuta käsittelyä, jossa käytetään lääketieteellistä menetelmää tai joka perustuu lääketieteeseen ja, joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon toimintayksikössä;
    - b) terveydenhuoltolain (1326/2010) 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelua;
    - c) lääkemääräystä edellyttävän lääkkeen toimittamista apteekista;
    - d) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle muualla kuin terveydenhuollon toimintayksikössä annettua apua;
  - 7) *potilaalla* terveyden- ja sairaanhoitopalveluja käyttävää tai muuten niiden kohteena olevaa henkilöä, veripalvelulain (197/2005) tarkoittamaa veren tai sen osan luovuttajaa, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 2 luvussa tarkoitettua elävää luovuttajaa, sekä lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain (488/1999) 2 §:ssä tarkoitettua tutkimuksen tutkittavaa;
  - 8) *potilasvahingolla* potilaalle annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutunutta tämän lain mukaan korvattavaa henkilövahinkoa.
- Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu (*ryhmätuvakuutus*), pidetään tätä lakia sovellettaessa yksilöllisenä vakuutuksena.

3 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan, vakuutetun, vahinkoa kärsineen tai muun korvaukseen oikeutetun vahingoksi, on mitätön, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

4 §

Vakuutusopimuslain soveltaminen

Potilasvakuutukseen sovelletaan vakuutusopimuslain (534/1994) 3 §:ää, 4 b §:n 1 momenttia, 5 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 5 a ja 5 b §:ää, 5 d §:n 1 momenttia, 7—9 §:ää, 9 a §:n 1 momenttia, 11 §:n 2—5 momenttia, 12, 17 b, 18, 19 ja 22 §:ää, 26 §:n 1 ja 2 momenttia, 35 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 38, 41, 45 ja 76—78 §:ää, jollei tässä laissa toisin säädetä. Ryhmävakuutukseen ei kuitenkaan sovelleta vakuutusopimuslain ~~7 ja 9 §:ää~~, 11 §:n 2—5 momenttia, 17 b, 19, 38, 41 ja 45 §:ää.

5 §

Potilasvakuutuskeskus

Potilasvakuutuskeskuksesta ja sen toiminnan rahoituksesta sekä hallinnosta säädetään Potilasvakuutuskeskuksesta annetussa laissa (/).

2 luku

Vakuuttaminen ja vakuutusmaksu

6 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavalla yhteisöllä, säätiöllä ja itsenäisellä ammatinharjoittajalla sekä työnantajalla, jonka palvelussa on terveydenhuollon ammattihenkilöitä, on ol-tava vakuutus tämän lain mukaisen vastuun varalta.

Jos terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoitetaan vastikkeetta, vakuuttamisvelvollisuus on terveydenhuollon ammattihenkilöllä, ellei toimintaa harjoiteta jonkin yhteisön tai säätiön lukuun, jolloin vakuuttamisvelvollisuus on tällä yhteisöllä tai säätiöllä. Vakuuttamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske terveydenhuollon ammattihenkilöä siltä osin kun hän antaa 2 §:n 6 kohdan d alakohdassa tarkoitettua apua.

7 §

Vastuunjako vakuutusten välillä

Potilasvahinko korvataan siitä vakuutuksesta, joka oli voimassa silloin, kun potilasvahingon aiheuttanut terveyden- ja sairaanhoito annettiin tai laiminlyönti tapahtui.

Jos potilasvahingon aiheuttaneet vahinkotapahtumat tulevat 1 momentin mukaan korvattavaksi usean vakuutuksen perusteella, vastuu jaetaan vakuutusten välillä sen mukaan, mikä on kunkin toiminnanharjoittajan osuus vahingon aiheutumiseen.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

8 §

Vakuutuskirja ja vakuutusehdot

Vakuutussopimuksen päättämisen jälkeen vakuutusyhtiön on ilman aiheetonta viivytystä annettava vakuutuksenottajalle asiakirja, johon on merkitty sopimuksen keskeinen sisältö (*vakuutuskirja*), sekä vakuutusehdot.

Vakuutusyhtiön on toimitettava vakuutusehdot kuukautta ennen niiden käyttöönottoa tiedoksi Finanssivalvonnalle.

9 §

Vakuutuksen voimassaoloaika

Vakuutusyhtiön vastuu alkaa, jollei muusta ajankohdasta ole yksilöllisesti sovittu vakuutuksenottajan kanssa, kun vakuutusyhtiö tai vakuutuksenottaja antaa tai lähettää hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen. Vakuutusyhtiön vastuun alkamisajankohtaa ei voi sopimuksin siirtää tätä aikaisemmaksi.

Vakuutusyhtiön vastuu jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, jollei vakuutuksenottaja irtisano sopimusta. Ensimmäinen vakuutuskausi on enintään 13 kuukautta ja seuraavat vuoden pituisia.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, vastuun jatkumisesta voidaan sopia toisin, jos kysymyksessä on oikeushenkilö, joka ei huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin ole vakuutusyhtiön sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan.

10 §

Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyönyt vakuutusopimuslain 22 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden ja vakuutusyhtiö olisi oikean tiedon saatuaan antanut vakuutuksen korkeampaa vakuutusmaksua vastaan, vakuutusyhtiöllä on siitä tiedon saatuaan oikeus periä korkeampi vakuutusmaksu takautuvasti, ei kuitenkaan pidemmältä ajalta kuin kuluvalta vuodelta ja viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta. Jos vakuutusyhtiö olisi antanut vakuutuksen alemmaa maksua vastaan kuin oli sovittu, liikaa perittyä maksua ei tarvitse palauttaa.

11 §

Vaaran lisääntymisestä ilmoittamisen laiminlyönti

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt vakuutusopimuslain 26 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa vaaran lisääntymisestä ja vakuutusyhtiö olisi oikean tiedon saatuaan antanut vakuutuksen korkeampaa maksua vastaan, vakuutusyhtiöllä on siitä tiedon saatuaan oikeus periä korkeampi vakuutus-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

maksu takautuvasti, ei kuitenkaan pidemmältä ajalta kuin kuluvalta vuodelta ja viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

12 §

Vakuutuksenottajan oikeus irtisanoa vakuutus

Vakuutuksenottajalla, jonka vakuuttamisvelvollisuus ei ole päättynyt, on oikeus irtisanoa potilasvakuutus ainoastaan silloin, kun vakuutus on otettu toisesta vakuutusyhtiöstä. Jos kysymyksessä on vakuutuksenottaja, joka harjoittaa yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 4 §:n mukaista luvanvaraista toimintaa, vakuutuksen irtisanomista koskevaan ilmoitukseen on liitettävä todistus uuden vakuutuksen ottamisesta. Vakuutuksenottajan oikeuteen irtisanoa vakuutus sovelletaan muilta osin vakuutuslainsäädännön 12 §:ää.

13 §

Vakuutusyhtiön oikeus ja velvollisuus antaa vakuutus

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi antaa sellainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 6 §:ssä tarkoitetun vahinkovakuutusluokan 13 mukaista vakuutustoimintaa Suomessa.

Vakuutusyhtiö, joka harjoittaa potilasvakuutustoimintaa, ei saa kieltäytyä antamasta ja voimassa pitämästä siltä haettua vakuutusta.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske ryhmä- ja ryhmätuvakuutuksia.

14 §

Vakuutusmaksujen laskuperusteet

Vakuutusyhtiöllä on oltava vakuutusmaksujen laskuperusteet (*maksuperusteet*), joista ilmenee, miten vakuutusmaksut määrätään. Maksuperusteita on sovellettava yhdenmukaisesti kaikkiin vakuutuksenottajiin.

Maksuperusteet on laadittava siten, että vakuutusmaksut ovat kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuvien, odotettavissa olevien kustannusten pääoma-arvoon. Vakuutusmaksun määrittämisessä on otettava huomioon vahinkoa kärsineiden ja vakuutettujen etujen turvaavuus ja potilasvahinkoriski.

Maksuperusteita voidaan muuttaa kesken vakuutuskauden maksuperusteissa olevan teknisen virheen tai vakuutusyhtiöstä riippumattoman, ennakoimattoman ja maksutasoon olennaisesti vaikuttavan seikan vuoksi.

Vakuutusyhtiön on sovellettava maksuperusteitaan siten, että vakuutuksenottajan on mahdollista saada oikea ja riittävä kuva vakuutusmaksuunsa vaikuttavista tekijöistä.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

15 §

Vahinkohistoriatieto

Kun vakuutusyhtiö on saanut vakuutuksen myöntämistä koskevan tarjouspyynnön vakuutuksenottajalta, vakuutusyhtiöllä on oikeus saada Potilasvakuutuskeskukselta tarjouspyynnön kohteena olevasta vakuutuksesta korvattuja vahinkotapahtumia ja korvauksia koskevat tilastotiedot kymmeneltä viimeiseltä täydeltä sekä kuluvalta vakuutuskaudelta. Potilasvakuutuskeskuksen on toimitettava tiedot 14 päivän kuluessa pyynnöstä.

16 §

Viivästyskorko

Vakuutusmaksulle, jota ei ole suoritettu määräaikaan, peritään viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko.

Vakuutusyhtiön on maksettava vakuutusmaksun palautuksen viivästyneelle määrälle korkolain 4 a §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko. Viivästyskorkoa maksetaan siitä lukien, kun kuukausi on kulunut maksunpalautukseen oikeuttavan selvityksen saapumisesta vakuutusyhtiölle.

17 §

Vastuun jatkuminen ja maksun ulosottokelpoisuus

Vakuutusyhtiön vastuu ei lakkaa, vaikka vakuutusmaksua ei olisikaan määräaikaan suoritettu. Vakuutusmaksu viivästyskorkoineen on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutuksia.

18 §

Vakuutusmaksusaatavan vanhentuminen

Vakuutusmaksusaatava vanhentuu lopullisesti viiden vuoden kuluttua sitä seuraavan kalenterivuoden päättymisestä, jona se on määrätty tai maksuunpantu. Jos laskua ei ole lähetetty, vakuutusmaksusaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua kunkin vakuutuskauden päättymisestä.

19 §

Vakuutusmaksua vastaava maksu

Se, joka on laiminlyönyt 6 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen maksamaan maksun, joka vastaa kohtuulliseksi katsottavaa vakuutusmaksua siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja viideltä viimeksi kuluvalta kalenterivuodelta.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Mitä 14 ja 16 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä säädetään vakuutusmaksusta, sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun maksuun.

20 §

Laiminlyöntimaksu

Se, joka on laiminlyönyt 6 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksun, joka on enintään kolme kertaa vakuutusmaksua vastaavan maksun suuruinen. Laiminlyöntimaksun suuruutta määrättäessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin tahallisuus ja toistuvuus sekä se, missä laajuudessa terveyden- ja sairaanhoitoa on annettu.

Mitä 16 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä säädetään vakuutusmaksusta, sovelletaan myös laiminlyöntimaksuun.

21 §

Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen

Jos Potilasvakuutuskeskus katsoo, että vakuuttamisvelvollinen on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, sen on tehtävä esitys Valtiokonttorille vakuutusmaksua vastaavan maksun sekä laiminlyöntimaksun määräämisestä.

Valtiokonttori määrää 1 momentissa mainitut maksut sekä velvoittaa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen maksamaan maksut Potilasvakuutuskeskukselle. Maksut voidaan jättää määräämättä vain erityisestä syystä. Päätökseen voi hakea muutosta siten kuin **laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (/)** säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Potilasvakuutuskeskus laskuttaa ja perii 1 momentissa mainitut maksut sen jälkeen, kun Valtiokonttorin päätös on tullut lainvoimaiseksi.

3 luku

Potilasvahingon korvaaminen

22 §

Potilasvakuutuskeskuksen vastuu korvaustoiminnasta

Potilasvakuutuskeskus hoitaa tämän lain mukaisen korvaustoiminnan ja sen on huolehdittava korvauskäytännön yhdenmukaisuudesta.

Potilasvakuutuskeskus korvaa vakuutusyhtiön puolesta potilasvahingon, joka on sattunut vakuutusyhtiön antaman vakuutuksen voimassaoloaikana.

Potilasvakuutuskeskus korvaa lisäksi potilasvahingon, joka on sattunut:

1) terveydenhuollon ammattihenkilön antaessa 2 §:n 6 kohdan d alakohdassa tarkoitettua apua kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle;

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

2) vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen antaman terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä.

23 §

Oikeus korvaukseen

Korvausta suoritetaan henkilövahingosta, jos on todennäköistä, että se on aiheutunut:

1) tutkimuksesta, hoidosta tai muusta vastaavasta käsittelystä taikka sellaisen laiminlyönnistä edellyttäen, että kokenut terveydenhuollon ammattihenkilö olisi tutkinut, hoitanut tai muutoin käsitellyt potilasta toisin ja siten todennäköisesti välttänyt vahingon;

2) tutkimuksessa, hoidossa tai muussa vastaavassa käsittelyssä käytetyn terveydenhuollon laitteen, välineen tai tarvikkeen viasta;

3) terveydenhuollon toimintayksikössä potilaan kehoon kiinteästi asennetusta terveydenhuollon laitteesta edellyttäen, ettei laite ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta olettaa ottaen huomioon ajankohta, jona laite laskettiin liikkeelle, laitteen ennakoitavissa oleva käyttö ja muut seikat;

4) tutkimuksen, hoidon tai muun vastaavan käsittelyn yhteydessä alkaneesta infektiosta, jollei potilaan ole siedettävä vahinko ottaen huomioon infektion ennakoitavuus, aiheutuneen vahingon vakavuus, käsiteltävänä olleen sairauden tai vamman laatu ja vaikeusaste sekä potilaan muu terveydentila;

5) tapaturmasta tutkimus- tai hoitotoimenpiteen taikka muun vastaavan toimenpiteen yhteydessä tai tapaturmasta sairaankuljetuksen aikana;

6) hoituhuoneiston tai -laitteiston palosta taikka muusta vastaavasta hoituhuoneiston tai -laitteiston vahingosta;

7) lääkkeen toimittamisesta lain tai asetuksen tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti;

8) tutkimuksesta, hoidosta tai muusta vastaavasta käsittelystä edellyttäen, että siitä on seurannut pysyvä vaikea sairaus tai vamma taikka kuolema ja seurausta voidaan pitää kohtuuttomana ottaen huomioon vahingon vakavuus, käsiteltävänä olleen sairauden tai vamman laatu ja vaikeusaste, potilaan muu terveydentila, vahingon harvinaisuus sekä vahingonvaaran suuruus yksittäistapauksessa.

Korvausta ei suoriteta lääkkeen aiheuttamasta vahingosta muissa kuin 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

24 §

Korvauksen määrääminen

Korvaus potilasvahingosta määrätään vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun 2, 2 a—2 d, 3, 4, 7 ja 8 §:n, 6 luvun 1 §:n sekä 7 luvun 3 §:n nojalla, jollei tässä laissa toisin säädetä. Korvausta ei voida sovitella vahingon kärsineen oman myötävaikutuksen perusteella, ellei vahingon kärsineen menettely ole ollut tahallista tai törkeän tuottamuksellista.

Korvausta ei suoriteta vähäisestä vahingosta.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Ansionmenetyksen tai elatuksen menetyksen johdosta suoritettavan jatkuvan korvauksen sijasta voidaan maksaa kertakaikkista pääoma-arvoa vastaava korvaus vain erityisen painavasta syystä.

Kertakaikkinen korvaus lasketaan jatkuvan korvauksen pääoma-arvoa vastaavaksi määräksi ottaen huomioon vahinkoa kärsineen tilastollisin perustein arvioitu odotettavissa oleva elinaika potilasvahingon sattumisajankohtana tai ajankohtana, jolloin jatkuvana maksettu korvaus vaihdetaan kertakaikkisena maksettavaksi. Pääoma-arvon laskentaperusteena käytetään julkisten tilastojen perusteella tehtyä arviota kuhunkin ikä- ja syntymävuosiluokkaan kuuluvien henkilöiden odotettavissa olevasta elinajasta. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään potilasvahingon johdosta suoritettavan jatkuvan korvauksen sijasta maksettavan kertakaikkisen korvauksen laskemisperusteista **ottaen huomioon, mitä edellä 4 momentissa on säädetty.**

25 §

Ammatillinen kuntoutus

Ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan vahinkoa kärsineelle, jonka työkyky tai ansiomahdollisuudet ovat potilasvahingon vuoksi heikentyneet tai, jos on todennäköistä, että vahinkoa kärsineen työkyky tai ansiomahdollisuudet voivat vahingon vuoksi myöhemmin olennaisesti heikentyä.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon vahinkoa kärsineen ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, potilasvahingosta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

26 §

Ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaaminen

Ammatillisena kuntoutuksena korvataan kohtuulliset kustannukset sellaisista potilasvahingon vuoksi tarpeellisista toimenpiteistä, joiden avulla vahinkoa kärsinyt potilasvahingon aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan tai siirtymään uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset;
- 2) työ- ja koulutuskokeilut;
- 3) työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä;
- 4) koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus;
- 5) elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus työvälineiden ja työkoneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten;
- 6) vahinkoa kärsineen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumiseksi potilasvahingon aiheuttamat rajoitteet huomioon ottaen;

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

7) avustus ajoneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos ajoneuvon tarve johtuu potilasvahingon aiheuttamista rajoituksista käyttäen yleisiä kulkuneuvoja.

Korvattavia ovat kuntoutuksista aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset, jotka aiheutuvat 2 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetuista kuntoutustoimenpiteistä tai opiskelusta sekä opintovälineistä aiheutuvat kustannukset 4 kohdan mukaisessa koulutuksessa, kustannukset työtapaturma- ja ammattitautiturvan järjestämisestä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta sekä kustannukset tavanomaiselta tasoa paremmasta apuvälineestä, jos sen käyttäminen parantaa vahinkoa kärsineen työkykyä tai ehkäisee työkyvyn heikentymistä.

Ammatillisena kuntoutuksena pidetään myös kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittelyaikaa ja kuntoutuksen alkamisen odotusaikaa, kun ne johtuvat 2 momentissa luetelluista toimenpiteistä.

Vahinkoa kärsinyt on velvollinen myötävaikuttamaan ammatillista kuntoutusta koskevan selvittelyn ja kuntoutustoimenpiteiden toteutumiseen.

27 §

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava ansionmenetykskorvaus ja kuntoutuksessa olevan työtapaturma- ja ammattitautiturva

Vahinkoa kärsineellä on oikeus ansionmenetykskorvaukseen ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Korvausta ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, kun kuntoutus on järjestetty niin, ettei se estä vahinkoa kärsinyttä tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä.

Potilasvakuutuskeskuksen, joka korvaa ammatillisen kuntoutuksen kustannuksia, on otettava työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukainen vakuutus vahinkoa kärsineelle kuntoutukseen sisältyvässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta. Kuntoutujan vuosityöansioon ja hänellä maksettavaan päivärahaan sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain 278 §:n 2 ja 3 momenttia.

28 §

Jatkuvien korvausten indeksitarkistus

Tämän lain nojalla suoritettavat jatkuvat korvaukset tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä.

Ansionmenetyksen ja elatuksen menetyksen määrittämistä varten eri vuosien ansiotulot tarkistetaan kalenterivuosittain vahinkovuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

29 §

Muiden etuus- ja korvausjärjestelmien vaikutus vahinkoa kärsineen oikeuteen saada korvausta

Vahinkoa kärsineen oikeus korvaukseen on riippumaton siitä, onko hänellä oikeus saada korvausta muun lain nojalla, jollei 2 tai 3 momentista taikka 30 §:stä muuta johdu.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Vahinkoa kärsineellä on oikeus saada korvausta ansionmenetyksestä tai elatuksen menetyksestä vain siltä osin kuin tämän lain mukainen korvaus ylittää muun lain nojalla suoritettavan vastaavan korvauksen tai etuuden. Potilasvakuutuskeskus voi kuitenkin suorittaa vahinkoa kärsineelle myös muun lain nojalla suoritettavan osan korvauksesta tai etuudesta, jos vahinkoa kärsineen toimeentulo muutoin ilmeisesti vaarantuisi.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, vahinkoa kärsineen oikeus saada korvausta ansionmenetyksestä ja elatuksen menetyksestä on riippumaton siitä, onko hänellä oikeus vastaaviin etuuksiin työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien nojalla.

30 §

Muun lain nojalla suoritettujen korvauksen vähentäminen

Jos vahinkoa kärsineelle on jo suoritettu korvausta muun lain nojalla, suoritettu korvaus voidaan vähentää tämän lain nojalla suoritettavasta korvauksesta. Myös jo tehdyn korvauspäätöksen perusteella suoritettava, mutta tulevaisuudessa eräänä korvauserä voidaan vähentää tämän lain nojalla suoritettavasta korvauksesta.

4 luku

Korvausmenettely ja takautumisoikeus

31 §

Korvausvaatimuksen esittäminen ja vanhentuminen

Vahinkoa kärsineen on esitettävä korvausvaatimus Potilasvakuutuskeskukselle kolmen vuoden kuluessa siitä, kun hän on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahinkotapahtumasta ja siitä aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Korvausvaatimus on joka tapauksessa esitettävä kymmenen vuoden kuluessa vahinkotapahtumasta.

Korvausvaatimuksen tulee sisältää tieto vahinkoa kärsineestä ja hänen osoitteestaan sekä epäilyistä vahinkotapahtumasta. Korvausvaatimukseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen vahinkotapahtumasta.

Jos korvausvaatimusta ei esitetä 1 momentissa säädettyssä ajassa, korvauksen hakija menettää oikeutensa korvaukseen. Erityisestä syystä korvausvaatimus voidaan käsitellä myös 1 momentissa säädetyn määräajan jälkeen.

32 §

Korvauksen hakijan velvollisuus antaa selvityksiä

Korvauksen hakijan on annettava Potilasvakuutuskeskukselle sellaiset asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen keskuksen vastuun selvittämiseksi ja joita häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen myös huomioon keskuksen mahdollisuudet hankkia selvitys.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

33 §

Korvausasian selvittäminen ja korvauksen suorittamisen määräaika

Potilasvakuutuskeskuksen on aloitettava korvausasian selvittäminen viipymättä ja viimeistään seitsemän arkipäivän kuluttua asian vireille tulosta.

Potilasvakuutuskeskuksen on suoritettava korvaus tai ilmoitettava, ettei korvausta suoriteta, joutuisasti ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun se on saanut korvausvaatimuksen ja 32 §:ssä tarkoitetut asiakirjat ja tiedot sekä muun riittävän selvityksen.

Jos korvauksen määrä ei ole riidaton, Potilasvakuutuskeskus on kuitenkin velvollinen suorittamaan 2 momentissa mainitussa ajassa korvauksen riidattoman osan.

34 §

Korvauksen suorittaminen vajaavaltaiselle

Potilasvakuutuskeskuksen on ilmoitettava vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta vajaavaltaisen kotikunnan holhousviranomaiselle, jos korvauksen kokonaismäärä on suurempi kuin 1 000 euroa ja korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahtuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetyksen korvaamisen.

35 §

Päätöksen perustelevinen ja tiedoksi antaminen

Potilasvakuutuskeskuksen päätöksen perusteleviseen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 45 §:ssä säädetään. Korvauksen epäämistä koskevan päätöksen perustelujen tulee sisältää arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset. Korvauspäätöksestä on käytävä myös ilmi, millä tavalla asia voidaan saattaa tuomioistuimen, potilasvahinkolautakunnan tai muun vastaavan elimen käsiteltäväksi. Potilasvakuutuskeskuksen on annettava päätöksensä tiedoksi lähettämällä se vastaanottajalle tämän ilmoittamaan osoitteeseen.

Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä lähettää päätös tiedoksi hoidon antaneelle terveydenhuollon ammattihenkilölle, hoidon antaneelle terveydenhuollon toimintayksikölle ja asiattuntijalausunnan antaneelle lääkärille.

36 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut Potilasvakuutuskeskukselle vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä keskuksen vastuun arvioimisen kannalta, hänen korvaustaan voidaan alentaa tai se voidaan evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

37 §

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta ja sen asettamisesta, jäsenistä, hallinnosta ja toiminnan rahoituksesta säädetään liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annetussa laissa (/).

38 §

Oikeus pyytää ratkaisusuositusta liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta

Vakuutuksenottajalla, terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavalla, vakuutetulla, vahinkoa kärsineellä ja muulla korvaukseen oikeutetulla on korvausasiassa oikeus pyytää kirjallisella hakemuksella liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta ratkaisusuositusta vuoden kuluessa Potilasvakuutuskeskuksen päätöksen antamisesta.

Lautakunta ei saa ratkaista asiaa, jos korvausasian tiedetään olevan vireillä tai se on ratkaistu tuomioistuimessa.

Potilasvakuutuskeskus voi pyytää lautakunnalta ratkaisusuosituksen korvausasian ollessa keskuksen käsiteltävänä ja vakuutusyhtiö voi pyytää ratkaisusuosituksen korvauksen takautumisoikeutta sekä vastuunjakoa vakuutusten välillä koskevassa asiassa.

39 §

Oikeus pyytää lausunto liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta

Tuomioistuin ja asianosainen voivat pyytää liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta lausunnon korvausasian ollessa tuomioistuimen käsiteltävänä.

40 §

Velvollisuus pyytää ratkaisusuositusta liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta

Potilasvakuutuskeskuksen on, jollei korvausasiaa ole ratkaistu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla, pyydettävä liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta ratkaisusuositus ennen päätöksensä antamista, kun asia koskee:

- 1) pysyvän työkyvyttömyyden taikka kuoleman perusteella suoritettavaa jatkuvaa korvausta tai sen sijasta suoritettavaa jatkuvan korvauksen kertakaikkista pääoma-arvoa;
- 2) jatkuvan korvauksen korottamista tai alentamista vahingonkorvauslain 5 luvun 8 §:n nojalla;
- 3) virheellisen päätöksen oikaisua asianosaisen vahingoksi, jos asianosainen ei suostu virheen korjaamiseen; suositusta ei tarvitse kuitenkaan pyytää, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä tai jos kysymyksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe.

Jos Potilasvakuutuskeskuksen päätös poikkeaa lautakunnan ratkaisusuosituksesta korvauksen saajan vahingoksi, keskuksen on liitettävä suositus päätöksensä ja annettava päätös tiedoksi lautakunnalle.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

41 §

Asian käsittely liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta saa käsitellä korvausasian myös korvausperusteen osalta, vaikka ratkaisusuositusta pyydetään vain korvausmääristä. Jos vahinkoa kärsineen hakemuksesta tehdyssä ratkaisusuosituksessa tällöin todetaan, ettei korvausperustetta ole, Potilasvakuutuskeskus ei saa periä takaisin vahinkoa kärsineelle jo maksettua korvausta.

42 §

Korvauksen viivästyminen

Potilasvahingosta suoritettavan korvauksen viivästyessä Potilasvakuutuskeskuksen on maksettava viivästynyt korvaus viivästysajalta korotettuna (*viivästyskorotus*). Viivästyskorotus määräytyy korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaan. Velvollisuus maksaa korvaus korotettuna ei koske lakisääteistä vakuutusta harjoittavien vakuutus- ja eläkelaitosten välistä yhteensovitukseen eikä takautumisoikeuteen perustuvia suorituksia.

Viivästyskorotusta on maksettava sitä seuraavasta päivästä lukien, kun Potilasvakuutuskeskuksen olisi tullut maksaa korvaus 33 §:n nojalla. Jos selvitystä on pidettävä riittämättömänä ainoastaan korvauksen määrän osalta, viivästyskorotusta on kuitenkin maksettava sille korvauksen määrälle, jota kohtuudella voidaan pitää selvitettyinä. Saman päätöksen perusteella myöhemmin suoritettavalle korvauserälle viivästyskorotus lasketaan kuitenkin eräpäivästä.

Milloin korvausta ei ole voitu vahinkoa kärsineestä johtuvasta syystä maksaa määräajassa, Potilasvakuutuskeskus ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta pidemmältä ajalta kuin sitä seuraavasta päivästä, jona este keskuksen tieteen on lakannut. Jos korvauksen suorittaminen viivästyy lain säännöksen johdosta taikka yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun senkaltaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, Potilasvakuutuskeskus ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Viivästyskorotusta, jonka määrä on pienempi kuin kahdeksan euroa, ei makseta. Rahamäärä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

43 §

Korvauksensaajan ilmoitusvelvollisuus

Korvauksensaaja on velvollinen viipymättä ja oma-aloitteisesti ilmoittamaan Potilasvakuutuskeskukselle vahingonkorvauslain 5 luvun 2, 2 d ja 4 §:n sekä tämän lain 25—27 §:ä mukaiseen korvaukseen vaikuttavista muutoksista edellyttäen, että tästä velvollisuudesta on mainittu korvauspäätöksessä.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

44 §

Ammatillisen kuntoutuksen keskeytyminen

Jos tämän lain mukainen ammatillinen kuntoutus tai kuntoutustarpeen ja mahdollisuuksien selvittäminen keskeytyy taikka kuntoutuksen alkaminen viivästyy vahinkoa kärsineestä riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan potilasvahingon seurausta, keskeytymisen tai viivästymisen ajalta ei makseta ansionmenetystä.

45 §

Potilasvakuutuskeskuksen takautumisoikeus vahingonaiheuttajaa kohtaan

Korvauksen saajan oikeus saada potilasvahingon aiheuttaneelta tai tämän työnantajalta korvausmäärä, jonka Potilasvakuutuskeskus on hänelle suorittanut, siirtyy Potilasvakuutuskeskukselle.

Jos potilasvahingon aiheuttanut on yksityishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava muu henkilö tai jos vahingon on aiheuttanut se, jonka potilasvakuutuksesta vahinko on korvattu, oikeus siirtyy Potilasvakuutuskeskukselle kuitenkin vain, jos potilasvahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta.

46 §

Potilasvakuutuskeskuksen takautumisoikeus muuta etuuden maksajaa kohtaan

Jos vahinkoa kärsineelle on jo suoritettu korvausta tai etuutta jonkin muun lain nojalla, vahinkoa kärsineen oikeus saada korvausta siirtyy Potilasvakuutuskeskukselle siihen määrään saakka kuin korvauksen tai etuuden maksaja on korvausta suorittanut. Potilasvakuutuskeskukselle ei kuitenkaan siirry korvauksen hakijan oikeus saada korvausta tai etuutta työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai **vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista tai tukitoimista annetun lain (380/1987)** nojalla.

47 §

Vakuutuslaitoksen takautumisoikeus Potilasvakuutuskeskusta kohtaan

Vakuutuslaitoksella, joka liikennevakuutuslain (460/2016), työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016), tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) tai työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai muun vastuuvakuutuksen kuin tuotevastuuvakuutuksen nojalla on maksanut korvausta, on oikeus saada Potilasvakuutuskeskukselta takaisin se osuus korvauksista, johon vahinkoa kärsineellä olisi tämän lain nojalla ollut oikeus.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Vakuutuslaitoksella, joka on korvannut sairaanhoitokustannuksia vapaaehtoisen henkilövakuutuksen perusteella, on oikeus saada takaisin Potilasvakuutuskeskukselta se osuus korvauksista, johon vahingonkärsineellä olisi tämän lain nojalla ollut oikeus.

5 luku

Jakojärjestelmä

48 §

Jakojärjestelmä ja siitä katettavat kustannukset

Potilasvakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden on osallistuttava vuosittain Potilasvakuutuskeskuksen kunakin kalenterivuonna maksamien, 2 momentissa tarkoitettujen kustannusten kattamiseen vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa siten kuin tässä luvussa säädetään (*jakojärjestelmä*). Vakuutusmaksutulolla tarkoitetaan tässä pykälässä vakuutusyhtiön tuloslaskelmaan sisältyvää potilasvakuutuksen vakuutusmaksutuloa.

Jakojärjestelmällä katettavat kustannukset (*jakojärjestelmäkustannukset*) ovat:

1) Potilasvakuutuskeskuksen 22 §:n 3 momentin mukaisesti maksamista vahinkotapahtumista aiheutuneet kustannukset ilman 2—5 kohdassa tarkoitettuja korvauksia, josta määrästä on vähennetty 19 ja 20 §:n nojalla saadut maksut;

2) 28 §:ssä tarkoitettujen jatkuviin korvauksiin liittyvät indeksitarkistukset;

3) tämän lain mukaan korvattavat vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen tarpeellisen sairaanhoidon kustannukset ja muut tarpeelliset kulut, jotka maksetaan, kun vahinkotapahtuman sattumispäivää seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta;

4) sellaiset 25 ja 26 §:issä tarkoitettujen kuntoutuksen korvaukset, jotka maksetaan, kun vahinkotapahtuman sattumispäivää seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta;

5) korvaukset suurvahingosta siten kuin 4 momentissa säädetään.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa suurvahingolla tarkoitetaan ajallisesti ja paikallisesti rajoitettua tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, jonka seurauksena potilasvakuutuksen perusteella maksettuja korvauksia maksetaan yhdelle tai useammalle vahinkoa kärsineelle tai muulle korvaukseen oikeutetulle yhteensä yli 20 000 000 euroa (*suurvahinkoraja*).

Suurvahingon korvaukset otetaan huomioon vain siltä osin kuin nämä korvaukset ylittävät suurvahinkorajan. Vakuutusyhtiön osuuden suurvahingosta muodostavat ne korvaukset, jotka Potilasvakuutuskeskus maksaa vakuutusyhtiön myöntämän vakuutuksen perusteella sen jälkeen, kun kaikkien vakuutusyhtiöiden myöntämien vakuutusten perusteella samasta suurvahingosta maksetut korvaukset yhteensä ovat ylittäneet suurvahinkorajan. Korvauksina ei kuitenkaan oteta huomioon 2 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettuja suorituksia. Suorituksista vähennetään Potilasvakuutuskeskuksen 45 ja 46 §:ssä säädetyn takautumisoikeuden perusteella saamat korvaukset.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

49 §

Jakojärjestelmämaksun suuruus

Potilasvakuutuskeskus ilmoittaa vakuutusyhtiöille 48 §:ssä tarkoitettujen jakojärjestelmäkustannusten maksamisvuotta (*jakojärjestelmävuosi*) edeltävän toukokuun 31 päivään mennessä suhdeluvun, joka määrittelee jakojärjestelmän rahoitusta varten tarvittavien rahoitusosuuksien (*jakojärjestelmämaksut*) määrän suhteessa jakojärjestelmävuoden vakuutusmaksutuloon. Suhdeluvun on perustuttava arvioon jakojärjestelmävuoden jakojärjestelmäkustannusten ja vakuutusmaksutulon määristä. Lisäksi suhdeluvussa on otettava huomioon jakojärjestelmämaksujen ja jakojärjestelmäkustannusten erotuksena syntynyt yli- tai alijäämä (*jakojärjestelmäsaldo*) jakojärjestelmävuotta edeltäviltä vuosilta. Tarkemmat säännökset jakojärjestelmäsaldon huomioon ottamisesta suhdelukua määrättäessä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmämaksu saadaan kertomalla 1 momentin mukainen suhdeluku vakuutusyhtiön jakojärjestelmävuoden vakuutusmaksutulolla. Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmäsaldo vastaa samaa suhteellista osuutta jakojärjestelmävuodelta ja sitä edeltäviltä vuosilta kertyneestä jakojärjestelmäsaldosta kuin mitä vakuutusyhtiön vakuutusmaksutulo vastaa jakojärjestelmävuoden kaikkien yhtiöiden vakuutusmaksutulosta. Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmäsaldo on vakuutusyhtiön velkaa jakojärjestelmälle, jos saldo on ylijäämäinen, ja vakuutusyhtiön saamista jakojärjestelmältä, jos saldo on alijäämäinen.

Potilasvakuutuskeskus tekee jakojärjestelmävuoden toukokuun 31 päivään mennessä ennakoarvion jakojärjestelmäkustannusten määrästä sekä vakuutusyhtiökohtaisten jakojärjestelmämaksujen ja jakojärjestelmäsaldojen määristä. Tarkemmat säännökset ennakoarvion perusteista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Potilasvakuutuskeskus vahvistaa lopullisesti jakojärjestelmävuotta seuraavan toukokuun 31 päivään mennessä jakojärjestelmävuoden jakojärjestelmäkustannusten määrän sekä vakuutusyhtiökohtaiset jakojärjestelmämaksut ja jakojärjestelmäsaldot.

50 §

Jakojärjestelmämaksun suorittaminen

Vakuutusyhtiön on maksettava Potilasvakuutuskeskukselle tai Potilasvakuutuskeskuksen on maksettava vakuutusyhtiölle 49 §:n 3 momentissa tarkoitettun ennakoarvion mukainen ja 49 §:n 4 momentissa tarkoitettun lopullisesti vahvistetun ja vastaavan ennakoarvion erotuksesta johtuva suoritus. Tarkemmat säännökset maksusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun lopullisesti vahvistetun ja vastaavan ennakoarvion erotuksesta johtuvaan suoritukseen sisällytetään erotukselle laskettu korko vuoden pituiselta ajalta jakojärjestelmävuoden heinäkuun 1 päivästä lukien. Korkona käytetään mainittuna päivänä voimassa ollutta korkolain 12 §:n mukaista viitekorkoa.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

51 §

Vakuutuskannan siirron tai luovutuksen vaikutus jakojärjestelmämaksuun

Jos vakuutuskantaa on siirtynyt vakuutusyhtiöstä toiseen jakautumisen tai vakuutuskannan luovutuksen seurauksena, siirtyneisiin vakuutuksiin kohdistuvien toteutuneiden ja ennakkoarvion mukaisten vakuutusmaksutulojen ja jakojärjestelmäkustannusten sekä vakuutuksia vastaavan osuuden jakojärjestelmävuotta edeltävän vuoden vahvistetusta jakojärjestelmäsaldosta katsotaan 49 §:n 3 momentin mukaista ennakkoarviota tehtäessä ja jakojärjestelmäeriä vahvistettaessa kuuluvan sille vakuutusyhtiölle, jolle vakuutuskanta on siirtynyt.

6 luku

Erinäiset säännökset

52 §

Muutoksenhaku ammatillista kuntoutusta koskevaan päätökseen

Joka ei tyydy Potilasvakuutuskeskuksen ammatillista kuntoutusta koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosastoilta viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun asianosainen on saanut tiedon keskuksen päätöksestä. Jollei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen. Asian käsittelyssä noudatetaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä riita-asioissa säädetään.

53 §

Kanneaika

Kanne Potilasvakuutuskeskuksen tekemän korvausta koskevan päätöksen taikka vakuutuksenottajan, vakuutetun, vahinkoa kärsineen tai muun korvaukseen oikeutetun asemaan vaikuttavan muun päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava Potilasvakuutuskeskusta vastaan kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon Potilasvakuutuskeskuksen päätöksestä ja tästä määräajasta.

Jos asia saatetaan vireille liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa, kanneajan kuluminen keskeytyy menettelyn ajaksi.

Kanneajan kuluminen katsotaan katkenneeksi sinä päivänä, kun asian käsittely päättyy liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa.

Kanneajan ei katsota katkenneen, jos asian käsittely tuomioistuimessa tai liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa keskeytyy tai peruuntuu ennen kuin asia on ratkaistu. Tällöin kanneaika umpeutuu kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluessa menettelyn päättymisestä. Kanneaikaa voidaan pidentää vain yhden kerran.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

54 §

Korvausasian käsittely tuomioistuimessa

Jos vahingon aiheuttaneelta vaaditaan tuomioistuimessa korvausta potilaalle terveyden ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutuneen henkilövahingon johdosta, korvausvaatimusta ei voida tutkia siltä osin kuin se koskee tällaista vahinkoa, ellei näytetä, että Potilasvakuutuskeskus on kieltäytynyt suorittamasta vaadittua vahingonkorvausta.

54 §

Potilasvakuutuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada:

1) vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja sekä muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, sovelletaan, tiedot vahinkoa kärsineen tai korvaukseen oikeutetun työsuhteista, yrittäjätyöstä ja ansioista, hänelle maksetuista etuuksista ja muista korvausvastuun ratkaisemista varten tarpeellisista seikoista;

2) työnantajalta tiedot vahinkoa kärsineen työstä, työnantajan hänelle maksamista vastikkeista ja niiden perusteista; ja

3) lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöltä, terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä vahinkoa kärsineen kuntoutusta toimeenpanevalta taholta ja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä sosiaalipalveluiden tuottajalta tai hoitolaitokselta tämän laatima lausunto ja muita tietoja potilasasiakirjoista, terveydentilasta, työkyvystä, hoidosta ja kuntoutuksesta.

Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus saada verohallinnolta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot vahinkoa kärsineen ansioista, vaikka verotusta ei olisi vielä vahvistettu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu Potilasvakuutuskeskuksen tiedonsaantioikeus edellyttää, että tiedot ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan korvausasian ratkaisemista varten tai muuten välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Potilasvakuutuskeskuksella on velvollisuus maksaa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen toimittamisesta kuluja vastaava kohtuullinen korvaus, ellei kysymys ole tietojen saannista siltä terveyden- ja sairaanhoidon harjoittajalta, jonka antamaa hoitoa vahinkoasia koskee. Potilasvakuutuskeskuksen pyytämistä lausunnoista on lausunnon antajalla kuitenkin oikeus saada kohtuullinen palkkio.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

55 §

Potilasvakuutuskeskuksen oikeus saada virka-apua

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä aluehallintovirastot ovat velvollisia antamaan Potilasvakuutuskeskukselle virka-apua 54 §:ssä tarkoitettun tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

56 §

Julkisuuslain soveltaminen

Julkisuuslakia sovelletaan Potilasvakuutuskeskukseen ja vakuutusyhtiöihin siltä osin kuin ne käyttävät julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa, jollei tässä tai muussa laisissa toisin säädetä.

Myös silloin, kun kysymys ei ole julkisen vallan käytöstä, Potilasvakuutuskeskukseen ja vakuutusyhtiöihin sovelletaan julkisuuslain asiakirjasalaisuutta koskevaa 22 §:ää, vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa koskevaa 23 §:ää, salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja koskevaa 24 §:ää, salassapidosta poikkeamista ja sen lakkaamista koskevaa 7 lukua sekä rangaistus säännökset sisältävää 35 §:ää tämän lain toimeenpanoon liittyvissä asioissa.

57 §

Potilasvakuutuskeskuksen ilmoitusoikeus

Salassapitosäännösten ja muiden tiedonluovuttamista koskevien rajoitusten estämättä Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus ilmoittaa **Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle tai aluehallintovirastolle** sen tietoon tulleesta seikasta, joka voi vaarantaa potilasturvallisuutta.

58 §

Potilasvakuutuskeskuksen velvollisuus tietojen antamiseen

Potilasvakuutuskeskuksen on, sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä annettava työntekijän eläkelain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle eläkelaitokselle tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläkelaitoksen takautumisoikeuden toteuttamiseksi.

60 §

Automaattiset päätökset

~~Potilasvakuutuskeskuksella on tämän lain toimeenpanossa oikeus tehdä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, 22 artiklan 1 kohdan mukaisia automaattisia päätöksiä, jos automaattisen päätöksen antaminen on käsiteltävänä olevan asian laatu ja laajuus sekä tämän lain ja hyvän hallinnon vaatimukset huomioon ottaen mahdollista.~~

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

59 §

Rekisteröidyn oikeuden rajaaminen

Tietosuoja-asetuksessa tarkoitettulla rekisteröidyllä ei ole tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista oikeutta siihen, että Potilasvakuutuskeskuksen tulee rajoittaa henkilötietojen käsittelyä silloin, kun se hoitaa tämän lain mukaista tehtävää, jos rekisteröidyn vaatimus on ilmeisen perusteeton.

60 §

Vakuutusten ja vahinkojen tilastointi

Potilasvakuutuskeskus pitää potilasvahinkojen ehkäisyä sekä tämän lain toimeenpanoa ja kehittämistä varten tilastoa vahinkotapahtumista, vakuutuksista, vakuutuksenottajista, potilasvahingoista ja korvauksista (potilasvakuutus-tilasto). Potilasvakuutuskeskuksen on ylläpidettävä potilasvakuutus-tilastoon perustuvaa potilasvahinkoriskiä kuvaavaa riskiluokitusta.

Potilasvakuutuskeskuksen tehtävänä on laatia tilasto potilasvahingoista (*potilasvahinkotilasto*) sekä selvitys vakuutuksista, potilasvahingoista ja maksetuista korvauksista riskiluokitukseen perustuvan ryhmittelyn mukaisesti (*riskitutkimus*).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä potilasvakuutus- ja potilasvahinkotilaston, riskiluokituksen ja riskitutkimuksen sisällöstä sekä siitä, miten ja milloin vakuutusyhtiön on toimitettava tiedot Potilasvakuutuskeskukselle.

61 §

Finanssivalvonnan tilastotutkimus

Finanssivalvonnan tulee julkaista vähintään kolmen vuoden välein selvitys, josta ilmenee kunkin vakuutusyhtiön potilasvakuutuksen toteutunut tulos vähintään viideltä edeltävältä kalenterivuodelta.

62 §

Potilasvakuutuskeskuksen muut tehtävät

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, Potilasvakuutuskeskus voi hoitaa muita tehtäviä, jotka edistävät potilasvakuutuslainsäädännön toimeenpanoa ja kehittämistä tai potilasvahinkojen ennaltaehkäisyä sekä hoitaa keskuksen hallituksen määrittelemät palvelutehtävät.

63 §

Vakuutusyhtiön selvitystila ja konkurssi

Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenottaja sai tiedon vakuutusyhtiön selvitystilasta tai konkurssin alkamisesta ja hänen velvollisuudestaan ottaa uusi vakuutus tässä

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

määräjassa. Jollei vakuutuksenottaja ole tätä ennen ottanut vakuutusta toisesta vakuutusyhtiöstä, hänen katsotaan laiminlyöneen tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Selvitysmiehet ja konkurssipesä sekä ulkomaisen vakuutusyhtiön osalta Potilasvakuutuskeskus ovat velvolliset viipymättä ilmoittamaan kirjallisesti vakuutuksenottajille edellä mainitusta velvollisuudesta ottaa vakuutus toisesta vakuutusyhtiöstä.

Potilasvakuutuskeskus vastaa suomalaisen vakuutusyhtiön selvitystilän ja konkurssin yhteydessä korvauksista sen jälkeen, kun vakuutuskanta ja sitä vastaava omaisuus on siirretty keskukselle, sekä huolehtii muista vakuutusyhtiölain 23 luvun 21 §:ssä ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 49 §:ssä säädettyistä tehtävistä. Sellaisen vakuutusyhtiön selvitystilän tai konkurssin osalta, jonka kotipaikka on muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa, Potilasvakuutuskeskuksen velvollisuus vastata korvauksista alkaa Finanssivalvonnan määräämästä ajankohdasta.

Potilasvakuutuskeskuksella on sen jälkeen, kun vakuutusyhtiö on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin, oikeus saada selvitysmiehiltä ja konkurssipesästä 1 ja 2 momentissa ja 64 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat tiedot.

64 §

Vakuutuksenottajan lisämaksuvelvollisuus

Jos vakuutusyhtiön selvitystilän tai konkurssin johdosta korvaus jää joko osittain tai kokonaan turvaamatta vakuutusyhtiölain 14 luvun 5 §:n mukaisen vakuutuksenottajaosakkaalle mahdollisesti määrätyn lisämaksuvelvollisuuden toteuttamisen jälkeen, vakuutuksenottaja voidaan velvoittaa maksamaan lisävakuutusmaksu siten kuin tässä pykälässä säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske sellaista elinkeinonharjoittajaa, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutusyhtiön sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan.

Lisävakuutusmaksu voidaan määrätä sellaiselle vakuutuksenottajalle, joka on omistuksen perusteella tai muutoin käyttänyt merkittävää vaikutusvaltaa vakuutusyhtiön hallinnossa, jos potilasvakuutusta harjoitettaessa on olennaisesti jätetty noudattamatta vakuutusliikkeen harjoittamista koskevia säännöksiä tai määräyksiä taikka jos liiketoiminnassa on syyllistytty rikolliseen menettelyyn, jota ei voida pitää vähäisenä. Lisävakuutusmaksun suuruus on kunkin vakuutuksenottajan osalta hänen saamansa taloudellisen hyödyn suuruinen.

Jos 2 momentin mukainen lisävakuutusmaksu ei riitä turvaamatta jääneen osuuden kattamiseksi ja jos vakuutusmaksut ovat keskimäärin olleet kohtuuttoman alhaiset vakuutuksista aiheutuneisiin kustannuksiin verrattuina ja tämän voidaan arvioida olennaisesti vaikuttaneen vakuutusyhtiön joutumiseen selvitystilaan tai konkurssiin, voidaan 2 momentin mukaisen maksun lisäksi määrätä lisävakuutusmaksu vakuutusyhtiön niille muille potilasvakuutuksenottajille, jotka ovat saaneet olennaista taloudellista hyötyä liian alhaisista vakuutusmaksuista. Lisävakuutusmaksu saa kunkin vakuutuksenottajan osalta olla enintään yhtä suuri kuin se taloudellinen hyöty, jonka vakuutuksenottaja on liian alhaisten vakuutusmaksujen johdosta saanut kolmen vuoden aikana ennen vakuutusyhtiön joutumista selvitystilaan tai konkurssiin.

Päätöksen lisävakuutusmaksusta, sen suuruudesta ja tilittämisestä tekee Potilasvakuutuskeskus. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä lisävakuutusmaksun suuruudesta ja tilittämisestä. Maksuunpannulle ja maksettavaksi erääntyneelle lisävakuutusmaksulle, jota ei ole suoritettu viimeistään eräpäivänä, peritään viivästyskorkoa kor-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

kolain 4 a §:ssä säädetyn korkokannan mukaan. Mitä 17 ja 18 §:ssä säädetään vakuutusmaksusta, sovelletaan myös lisävakuutusmaksuun.

65 §

Vakuutusyhtiöille määrättävä yhteistakuumaksu

Jos vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta korvaus jää joko osittain tai kokonaan turvaamatta vakuutuksenottajien lisämaksuvelvollisuuden toteuttamisen jälkeen, korvauksesta tai sen osasta vastaavat potilasvakuutusta harjoittavat vakuutusyhtiöt yhdessä. Turvaamatta jäävä osuus rahoitetaan perimällä vuosittain yhteistakuumaksu niiltä vakuutusyhtiöiltä, jotka harjoittavat potilasvakuutusta maksuunpanovuonna. Vakuutusyhtiö voi sisällyttää yhteistakuumaksusta aiheutuvan menojen lisäyksen potilasvakuutuksen erääntyviin vakuutusmaksuihin.

Yhteistakuumaksun suuruus määräytyy vakuutusyhtiön potilasvakuutuksesta saaman taikka tällä vakuutuksella katettavien riskien perusteella arvioidun vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa. Maksun suuruus voi olla vuodessa enintään kaksi prosenttia edellä tarkoitettua vakuutusmaksutulosta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän momentin soveltamisesta.

Maksuunpanulle ja maksettavaksi erääntyneelle yhteistakuumaksulle ja sen ennakolle, jota ei ole suoritettu viimeistään eräpäivänä, peritään viivästyskorkoa korkolain 4 a §:ssä säädetyn korkokannan mukaan. Yhteistakuumaksu ja sen ennako sekä viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

66 §

Virkavastuu

Potilasvakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiön palveluksessa olevaan henkilöön sekä Potilasvakuutuskeskuksen hallituksen jäseneseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

7 Luku

Voimaantulo

67 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

68 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan:

- 1) potilasvahinkolaki (585/1986); ja
- 2) laki eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon (255/1987).

69 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

Jos muualla lainsäädännössä viitataan tällä lailla kumottuun potilasvahinkolakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

70 §

Siirtymäsäännökset

Tätä lakia sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleeseen vakuutus sopimukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä sattuneeseen vahinkotapahtumaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 2 momentista poiketen 32—44 §:ää ja 52—56 §:ää sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin potilasvahinkoihin.

Potilasvakuutuskeskuksessa lain voimaan tullessa vireillä olleisiin vakuutusmaksua vastaavaa maksua ja laiminlyöntimaksua koskeviin asioihin, joista ei ole annettu päätöstä lain voimaan tullessa, sovelletaan 19—21 §:ää.

Edellä 2 momentista poiketen 48 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin luettaan myös kustannukset 22 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista ennen tämän lain voimaantuloa sattuneista potilasvahingoista.

2.

Laki

Potilasvakuutuskeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

1 §

Potilasvakuutuskeskus

Potilasvakuutuskeskus on potilasvakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselin. Sen tehtävistä säädetään potilasvakuutuslaissa (/).

Tässä laissa säädetään Potilasvakuutuskeskuksen jäsenistä sekä keskuksen toiminnan rahoituksesta ja hallinnosta.

2 §

Potilasvakuutuskeskuksen jäsenet

Potilasvakuutuslain mukaista vakuutustoimintaa harjoittavan vakuutusyhtiön on kuuluttava jäsenenä Potilasvakuutuskeskukseen.

3 §

Potilasvakuutuskeskuksen kustannuksista vastaaminen

Potilasvakuutuskeskuksen jäsenet vastaavat Potilasvakuutuskeskuksen toiminnasta aiheutuvista kustannuksista.

Kukin Potilasvakuutuskeskuksen jäsen on velvollinen maksamaan Potilasvakuutuskeskukselle osuutensa niistä Potilasvakuutuskeskuksen potilasvakuutuslain perusteella korvaamista vahingoista, joista jäsen on tekemänsä vakuutus sopimuksen perusteella vastuussa. Potilasvakuutuskeskuksen jäsenet ovat velvollisia suorittamaan vuosittain keskukselle maksun sen muiden kustannusten kattamiseksi tuloslaskelman mukaisen potilasvakuutuksen maksutulon mukaisessa suhteessa.

Potilasvakuutustoiminnan lopettanut ja Potilasvakuutuskeskuksesta eronnut vakuutusyhtiö on velvollinen suorittamaan Potilasvakuutuskeskukselle 2 momentissa tarkoitetut maksut eroamispäivään asti. Jos vakuutusyhtiö on suorittanut ennakkona enemmän kuin lopullisen maksuosuutensa, Potilasvakuutuskeskuksen on viipymättä palautettava eronneelle vakuutusyhtiölle liikaa maksettu osuus.

4 §

Kustannusosuuksia vastaavien maksujen määrääminen ja periminen

Potilasvakuutuskeskus määrää sille maksettavat jäsenten kustannusosuuksia vastaavat maksut ja sillä on oikeus periä niiden ennakkoja.

Jollei jäsen kykene suorittamaan maksuaan tai sen ennakkoa, jaetaan suorittamatta jäänyt määrä muiden jäsenten maksettavaksi 3 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle pääomalle peritään vuotuis- ta viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa säädetyin korkokannan mukaan. Maksu viivästyskorkoineen on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

5 §

Palvelumaksut

Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus periä potilasvakuutuslain 62 §:ssä tarkoitettujen palvelutehtävien suorittamisesta toimintokohtaisia palvelumaksuja, joiden tulee kattaa palvelutehtävistä aiheutuvat kustannukset.

6 §

Toimielimet

Potilasvakuutuskeskuksen toimielimiä ovat yleiskokous, hallitus ja toimitusjohtaja.

7 §

Yleiskokous ja sen tehtävät

Potilasvakuutuskeskuksen ylintä päätösvaltaa käyttää yleiskokous. Jokaisella jäsenellä on oikeus osallistua ja käyttää puhevaltaa yleiskokouksessa.

Yleiskokouksen tehtävänä on:

- 1) hyväksyä sosiaali- ja terveysministeriölle annettava esitys keskuksen säännöiksi;
- 2) päättää edellisen vuoden tilinpäätöksen vahvistamisesta ja toimenpiteistä, joihin tilit antavat aihetta;
- 3) päättää vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle;
- 4) päättää seuraavan vuoden toimintasuunnitelmasta ja talousarviosta;
- 5) valita hallituksen jäsenet ja heidän varajäsenensä;
- 6) valita tilintarkastajat; sekä
- 7) käsitellä muut asiat, jotka ovat keskuksen sääntöjen mukaan yleiskokouksessa käsiteltäviä asioita.

8 §

Yleiskokouksen päätösvaltaisuus, äänimäärät ja päätöksenteko

Yleiskokous on päätösvaltainen, jos vähintään puolet äänimäärästä on kokouksessa edustettuna.

Kokouksessa jokaisella jäsenellä on yksi ääni.

Yleiskokouksen päätökseksi tulee ehdotus, jota on kannattanut yli puolet annetuista äänistä. Jos äännet menevät tasan, päätökseksi tulee se mielipide, jota puheenjohtaja kannattaa. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänten mennessä tasan, vaali ratkaistaan arvalla.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

9 §

Hallituksen kokoonpano ja sen tehtävät

Hallitus huolehtii Potilasvakuutuskeskuksen hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä käyttää keskuksen ylintä päätösvaltaa asioissa, jotka eivät kuulu yleiskokoukselle. Hallitus voi siirtää toimivaltaansa toimitusjohtajalle, johtajille ja toimihenkilöille.

Hallitukseen kuuluu vähintään viisi jäsentä. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

10 §

Hallituksen jäsenen kelpoisuusvaatimukset

Hallituksen jäsenenä ei voi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon.

Hallituksen jäsenen on oltava hyvämaineinen ja hänellä on oltava tehtävän hoitamisen vaatima ammatillinen pätevyys ja kokemus. Lisäksi hallituksessa on oltava edustettuna sellainen yleinen vakuutustoiminnan tuntemus kuin Potilasvakuutuskeskuksen toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen.

11 §

Hallituksen päätösvaltaisuus ja esteellisyys

Hallitus on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Hallituksen päätökseksi tulee enemmistön mielipide. Jos äännet menevät tasan, ratkaisee puheenjohtajan ääni. Äännten mennessä kokouksen puheenjohtajan vaalissa tasan, vaali ratkaistaan arvalla.

Hallituksen jäsen ei saa ottaa osaa sellaisen asian käsittelyyn, joka koskee hänen tai sellaisen yhteisön, jonka hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana tai toimihenkilönä hän on, yksityistä etua.

12 §

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja hoitaa Potilasvakuutuskeskuksen juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Toimitusjohtajaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hallituksen jäsenen kelpoisuudesta ja esteellisyydestä.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

13 §

Oikeus saada asia käsiteltäväksi yleiskokouksessa

Potilasvakuutuskeskuksen jäsenellä on oikeus saada hallituksen päätös, potilasvahingon korvaamista koskevaa päätöstä lukuun ottamatta, yleiskokouksen ratkaistavaksi, jos jäsen sitä vaatii 14 päivän kuluessa päätöksen antopäivästä.

14 §

Kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus

Potilasvakuutuskeskuksen kirjanpidossa ja tilinpäätöksen sekä toimintakertomuksen laadinnassa on noudatettava kirjanpitolakia (1336/1997).

15 §

Tilintarkastus

Potilasvakuutuskeskuksen kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta sekä hallintoa tarkastamaan hallitus valitsee tilikaudeksi kerrallaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Vähintään yhden tilintarkastajan ja hänen varatilintarkastajansa on täytettävä vakuutusyhtiölaissa (521/2008) vakuutusyhtiön tilintarkastajalle säädetyt kelpoisuusvaatimukset.

Potilasvakuutuskeskuksen tilintarkastukseen sovelletaan muutoin tilintarkastuslakia (1141/2015).

16 §

Aktuaaritoiminto

Potilasvakuutuskeskuksella tulee olla aktuaaritoiminto, jonka tulee erityisesti huolehtia potilasvakuutuslain 49 ja 60 §:ssä tarkoitettujen toimintojen suorittamisesta sekä seurata potilasvakuutuksen korvausvastuun kehitystä ja riittävyyttä.

17 §

Sisäinen valvonta

Potilasvakuutuskeskuksella on oltava sisäinen valvonta, joka kattaa kirjanpidon, hallinnon, korvaustoiminnan ja muut keskeiset toiminnot.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

18 §

Poikkeusoloihin varautuminen

Potilasvakuutuskeskuksen tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla vakuutusalan valmiussuunnitteluun, valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa ja muilla toimenpiteillä.

Jos 1 momentissa tarkoitetut tehtävät edellyttävät sellaisia toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä Potilasvakuutuskeskuksen toiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitetusta huoltovarmuusrahastosta.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä.

19 §

Hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja ovat velvollisia korvaamaan vahingon, jonka he ovat toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttaneet Potilasvakuutuskeskukselle. Sama koskee tätä lakia tai Potilasvakuutuskeskuksen sääntöjä rikkomalla Potilasvakuutuskeskukselle, sen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Virkavastuusta säädetään potilasvakuutuslain 66 §:ssä.

20 §

Salassapitovelvollisuus ja oikeus tietojen luovuttamiseen

Potilasvakuutuskeskuksen palveluksessa tai asiantuntijana toimeksiannon perusteella toimivan henkilön salassapitovelvollisuuteen, salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamiseen ja salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovelletaan, mitä vakuutusyhtiölain 30 luvun 1, 3 ja 4 §:ssä säädetään.

21 §

Valvonta

Potilasvakuutuskeskuksen korvaus- ja vakuuttamistoiminnassa noudatettavien menettelytapojen ja vakuutusmatemaattisten seikkojen sekä 16 ja 17 §:n noudattamisen valvonta kuuluu Finanssivalvonnalle.

22 §

Potilasvakuutuskeskuksen säännöt

Potilasvakuutuskeskuksen hallinnosta annetaan tarkempia määräyksiä Potilasvakuutuskeskuksen säännöissä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa keskuksen esityksestä.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

24 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain 19 §:ää ei sovelleta vahinkoon, jos vahingon aiheuttanut teko tai laiminlyönti on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Yleiskokouksen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

vakuutusopimuslain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusopimuslain (543/1994) 1 §, sellaisena kuin se on laissa 467/2016, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan muuhun vakuutukseen kuin lakisääteiseen vakuutukseen.

Lakia sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (460/2016) ja potilasvakuutuslain (/) mukaisiin vakuutuksiin siltä osin kuin mainituissa laeissa säädetään.

Lakia sovelletaan myös ympäristövahinkovakuutuksiin, jollei ympäristövahinkovakuutuksesta annetussa laissa (81/1998) toisin säädetä.

Tämä laki ei koske jälleenvakuutusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

4.

Laki

liikennevakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään liikennevakuutuslakiin (460/2016) uusi 4 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 a §

Vakuutusopimuslain soveltaminen

Liikennevakuutukseen sovelletaan vakuutusopimuslain (534/1994) 3 §:ää, 4 b §:n 1 momenttia, 5 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 5 a ja 5 b §:ää, 5 d §:n 1 momenttia, 7—9 §:ää, 9 a §:n 1 momenttia, 11 §:n 2—5 momenttia, 12, 18, 19 ja 22 §:ää, 26 §:n 1 ja 2 momenttia, 35 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 38, 44 ja 69 §:ää, 70 §:n 2 momenttia ja 71 ja 72 §:ää, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

5.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

muutetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 92 §:n 1 momentin 6 kohta ja 94 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 69/2016, seuraavasti:

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai potilasvakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

6) potilasvakuutuslain (/) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus.

94 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai potilasvakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

6.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 22 §:n 1 momentin 3 kohta, 85 §:n 1 momentin 6 kohta ja 87 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 72/2016, seuraavasti:

22 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Yrittäjällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoitukseenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) hänellä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai potilasvakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

6) potilasvakuutuslain (/) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

87 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapa- turma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapa- turmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvakuutuslain mukaista an- sionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahin- kotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vas- taavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työ- tapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai potilasvakuutuslain mukaista ansionme- netyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyt- tänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

7.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 97 §:n 1 momentin 6 kohta ja 99 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 78/2016, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai potilasvakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

6) potilasvakuutuslain (/) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus.

99 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muusta syystä kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai potilasvakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

8.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain 42 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 42 §:n 1 momentin 3 kohta,
sellaisena kuin se on laissa 75/2016, seuraavasti:

42 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Maatalousyrittäjällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoitukseenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) hänellä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai potilasvakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

9.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 22 §:n 1 momentin 3 kohta, 96 §:n 1 momentin 6 kohta ja 98 §:n 1 momentti seuraavasti:

22 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikänsä, on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai potilasvakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

96 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

6) potilasvakuutuslain (/) nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus.

98 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden vähentämistä eläkkeestä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin 100 §:ssä säädetyn indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke, tai muun työeläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen tai kertakorotuksen vuoksi. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vä-

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

hennettä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa taikka liikennevakuutuslain tai potilasvakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella. Osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä tai työkyvyttömyyseläkkeen ja työuraeläkkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrää vastaavasta osasta ei myöskään vähennetä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturmalain, liikennevakuutuslain, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai potilasvakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta tai eläkettä, jos se on myönnetty osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman tai liikennevahingon perusteella, ennen kuin eläkkeensaaja on täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

10.

Laki

vakuutusyhtiölain 23 luvun 18 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusyhtiölain (521/2008) 23 luvun 18 §:n 1 momentin 2 kohta ja 21 §, sellaisena kuin niistä on 21 § laissa 1170/2010, seuraavasti:

18 §

Liiketoiminnan jatkamista koskeva suunnitelma

Selvitysmiehen on laadittava liiketoiminnan jatkamista varten suunnitelma, joka sisältää vakuutusyhtiöltä olevat saatavat ja ehdotuksen saatavien suorittamisesta selvitystilan aikana. Liiketoiminnan jatkamista koskevassa suunnitelmassa on mainittava seuraavat saatavat:

---

2) liikennevakuutuslakiin, potilasvakuutuslakiin (/), työtapaturma- ja ammattitautilakiin (459/2015) ja työntekijän eläkelakiin perustuvat korvaussaatavat;

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

21 §

Muiden kuin lakisääteisten vakuutusten lakkaaminen ja lakisääteisten vakuutusten jatkuminen

Jos suunnitelmaa vakuutuskannan luovuttamisesta ei saada aikaan, Finanssivalvonnan on määrättävä ajankohta, jolloin muut kuin liikennevakuutuslain, potilasvakuutuslain ja työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiset vakuutukset lakkaavat olemasta voimassa. Ajankohta voi olla enintään kolme vuotta selvitystilan aloittamisen jälkeen. Finanssivalvonta voi erityisestä syystä siirtää vakuutusten lakkaamiselle määräämänsä ajankohtaa vielä enintään kahdella vuodella ensin määrätystä ajankohdasta lukien. Työeläkevakuutusyhtiön selvitystilassa Finanssivalvonta ei voi määrätä vakuutuksia lakkaamaan, vaan yhtiön omaisuus on käytettävä 22 §:n 4 momentin mukaisesti.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Finanssivalvonnan on määrättävä ajankohta, jolloin liikennevakuutuslain, potilasvakuutuslain ja työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten vakuutusten vakuutuskanta ja sitä vastaava suhteellinen osuus vakuutusyhtiön omaisuudesta siirretään yhtiöstä Liikennevakuutuskeskuksen, Potilasvakuutuskeskuksen ja Tapaturmavakuutuskeskuksen hallinnoitavaksi. Vakuutuskannan ja sitä vastaavan omaisuuden siirtämisestä on muutoin voimassa, mitä 21 luvun 4 §:n 1—3 momentissa ja 5 §:ssä säädetään vakuutuskannan luovuttamisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Valiokunnan uusi lakiehdotus

11.

Laki

vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 15 §, sellaisena kuin se on osittain laissa 743/1992, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

15 §

Vakuutuslaitoksen korvaus

Jos vakuutuslaitoksen tulee suorittaa vammaiselle henkilölle korvausta tapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjien tapaturma- ja ammattilain (873/2015), sotilasvammalain (404/48), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016), tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (1522/2016), liikennevakuutuslain (460/2016) tai näitä vastaavan aikaisemman lain nojalla ja kunta on antanut hänelle samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kohdistuvia tämän lain 8 ja 9 §:ssä tarkoitettuja palveluja tai tukitoimia, siirtyy oikeus korvaukseen kunnalle tilitystä vastaan sellaisena kuin vakuutuslaitoksen olisi tullut suorittaa korvaus vammaiselle henkilölle, jollei kunta olisi tätä palvelua tai tukitointoa antanut. Kunnan oikeudesta korvaukseen tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) perusteella on säädetty erikseen.

Jos 1 momentissa mainittu tilitys on tullut korvauksenmaksajan tietoon niin myöhään, että muun lain mukainen korvaus on jo suoritettu vammaiselle henkilölle, kunnalla on oikeus periä tätä korvausta vastaava määrä takaisin vammaiselta henkilöltä. Korvauksen takaisinperimisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 21 ja 22 §:ssä on säädetty.

Hakemus takaisinperinnästä on tehtävä hallinto-oikeudelle kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitoksen korvaus on maksettu. (Uusi)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneesta potilasvahingosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos kunta on ennen lain voimaantuloa esittänyt Potilasvakuutuskeskukselle vaatimuksen kunnalle aiheutuneista kustannuksista. (Uusi)

Helsingissä 5.3.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Anne Louhelainen sin

Valiokunnan mietintö StVM 38/2018 vp

jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen
valiokuntaneuvos Päivi Salo